

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TER HOOGTE VAN DE GROTE STEENWEG NR. 46 TE OLSENE (PROV. OOST- VLAANDEREN)

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 1024

Rapport opgemaakt door: Tine Van denhaute

Derbystraat 51

9051 Gent

Maart 2020

Dossiernr.: 26051.R.01 (intern)

OE-nr.: 2019G275

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief ter hoogte van de Grote Steenweg nr. 46 te Olsene
(prov. Oost-Vlaanderen)

Auteur

Tine Van denhaute

Projectnummer

- 26051 (intern)
- 2019G275 (Agentschap Onroerend Erfgoed: bureaustudie)
- 2019K68 (Agentschap Onroerend Erfgoed: landschappelijk bodemonderzoek)

Plaats en datum

Gent, maart 2020

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 1024

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	30/07/2019	Interne draft
v1	14/10/2019	Externe draft / definitieve versie
v2	19/03/2020	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Toon Moeskops
General Director	Patrick Hambach

1 INHOUD

1.1	Thesaurus.....	7
1.2	Administratieve gegevens.....	7
1.3	Doel van het onderzoek.....	7
1.4	Aanleiding van het onderzoek	8
1.5	Afbakening onderzoeksgebied	8
1.6	Onderzoeksstrategie.....	11
2	Aard van de bedreiging	11
2.1	Huidige situatie	11
2.2	Toekomstige situatie.....	14
3	Assessmentrapport: landschappelijke analyse.....	16
3.1	Topografische situering	16
3.2	Bodemkundige situering.....	20
4	Assessmentrapport: archeologische voorkennis.....	27
4.1	Geschiedkundige situering.....	28
4.2	Inventarissen onroerend erfgoed	29
4.3	Cartografische Bronnen	37
4.4	Recente landschapsveranderingen.....	45
5	Landschappelijk bodemonderzoek.....	48
5.1	Inleiding	48
5.2	Werkwijze en strategie	50
5.3	Boringen.....	52
5.4	Transecten	60
5.5	Interpretatie.....	63
6	Besluit	65
6.1	Interpretatie en datering	65
6.2	Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering.....	65
6.3	Samenvatting	66
7	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	68
8	Bibliografie.....	69

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: GRB basiskaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	9
Figuur 2: Het studiegebied weergegeven op de kadasterkaart (CADgis 2019).....	10
Figuur 3: Het studiegebied weergegeven op de meest recente orthofoto (Geopunt 2019).....	11
Figuur 4: Het fabrieksgebouw gezien vanaf het zuidwesten (Initiatiefnemer 2019).....	12
Figuur 5: De achterzijde van het fabrieksgebouw met zicht op de loods in de noordoostelijke hoek (Initiatiefnemer 2019)	12
Figuur 6: Zicht op de kleinere loods (deels afgebroken) en de opslagtank (overgroeid) ten westen daarvan (Initiatiefnemer 2019)	13
Figuur 7: de kleinere loods (gesloopt tot op het maaiveld, met daarachter de opslagtank gevuld met puin (Initiatiefnemer 2019)	13
Figuur 8: Inplantingsplan voor de toekomstige werken (Initiatiefnemer 2019).....	15
Figuur 9: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019).....	16
Figuur 10: Het studiegebied weergegeven op een hoogtemodel (DTM 1m)	17
Figuur 11: Weergave van de genomen hoogteprofielen binnen het studiegebied (Geopunt 2019) ...	18
Figuur 12: Hoogteprofiel noord-zuid (Geopunt 2019)	18
Figuur 13: Hoogteprofiel west-oost (Geopunt 2019).....	19
Figuur 14: Skyview met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	19
Figuur 15: Het studiegebied weergegeven op de bodemkaart (Geopunt 2019)	20
Figuur 16: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	22
Figuur 17: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (Geopunt 2019).....	22
Figuur 18: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (Geopunt 2019).....	23
Figuur 19: Tertiairgeologische kaart (1:50.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	24
Figuur 20: Bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	25
Figuur 21: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	26
Figuur 22: Tabel met geraadpleegde bronnen.....	27
Figuur 23: Bouwkundig erfgoed in de omgeving van het studiegebied (Geoportaal 2019)	29
Figuur 24: Lijst van het bouwkundig erfgoed in de omgeving van het studiegebied (Geoportaal 2019)	31
Figuur 25: Beschermd monumenten in de omgeving van het studiegebied (Geopunt 2019).....	31
Figuur 26: Meldingen in de CAI in de omgeving van het studiegebied (Geoportaal 2019)	32
Figuur 27: Overzichtstabel CAI in de nabije omgeving.....	33
Figuur 28: Archeologienota's en nota's waarvan akte genomen werd binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geoportaal 2019)	35
Figuur 29: Het studiegebied aangeduid op de Fricxkaart (Geopunt 2019).....	37
Figuur 30: Het studiegebied aangeduid op de Villaretkaart (Geopunt 2019).....	38
Figuur 31: Het studiegebied aangeduid op de Ferrariskaart (Geopunt 2019)	39
Figuur 32: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019).....	40
Figuur 33: Vandermaelenkaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019).....	41
Figuur 34: Poppkaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	42
Figuur 35: Stafkaart 1873 (Cartesius 2019).....	43
Figuur 36: Stafkaart 1904 (Cartesius 2019).....	44
Figuur 37: Het studiegebied aangeduid op een orthofoto uit 1971 (Geopunt 2019).....	45
Figuur 38: Het studiegebied aangeduid op een orthofoto genomen tussen 1979-1990 (Geopunt 2019)	46

Figuur 39: Het studiegebied aangeduid op een orthofoto uit 2011 (Geopunt 2019).....	47
Figuur 40: Het studiegebied aangeduid op de meest recente orthofoto (Geopunt 2019).....	48
Figuur 41: De puinbergen ter hoogte van de locatie voorzien voor boring 1 (ABO nv 2019).....	51
Figuur 42: Locatie van de uitgevoerde boringen met boornummers weergegeven op een orthofoto uit 2019 (Geopunt 2019)	52
Figuur 43: Tabel met de coördinaten van de uitgevoerde boringen	52
Figuur 44: De boringen met de TAW-hoogtes van het maaiveld ter hoogte van elke boring op een orthofoto uit 2019 (Geopunt 2019)	53
Figuur 45: Boorstaat boring 2 (ABO nv 2019)	54
Figuur 46: Boorstaat boring 3 (ABO nv 2019)	54
Figuur 47: Boorstaat boring 4 (ABO nv 2019)	55
Figuur 48: Boorstaat boring 5 (ABO nv 2019)	55
Figuur 49: Boorstaat boring 8 (ABO nv 2019)	56
Figuur 50: Boorstaat boring 9 (ABO nv 2019)	56
Figuur 51: Foto boring 2,3,4,5,8 en 9 (ABO nv 2019)	57
Figuur 52: Boorstaat boring 6 (ABO nv 2019)	58
Figuur 53: Boorstaat boring 7 (ABO nv)	59
Figuur 54: Foto boring 6 en 7 (ABO nv 2019)	59
Figuur 55: Locatie van de boortransecten op de meest recente orthofoto (Geopunt 2019).....	60
Figuur 56: Boortransect west-oost (ABO nv 2019)	61
Figuur 57: Boortransect noord-zuid (ABO nv 2019).....	62

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Zulte, Olsene, Grote Steenweg, Kasteel van Olsene, Hullinglosbeek

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2019G275
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- straat + nr.:	Grote Steenweg 46
- postcode :	9870
- fusiegemeente :	Olsene
- land :	België
Lambertcoördinaten (EPSG:31370)	
Kadaster	
- Gemeente :	Zulte
- Afdeling :	2
- Sectie :	A
- Percelen :	368K; 368B
Onderzoekstermijn	Maart 2020
Thesaurus	Bureauonderzoek, Zulte, Olsene, Grote Steenweg, Kasteel van Olsene, Hullinglosbeek

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in welke mate het archeologisch archief bedreigd wordt door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van de site. Daarnaast wordt nagegaan welke bewaring we kunnen verwachten van deze archeologische resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande ingreep in de bodem zal zijn op deze resten.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; in situ bewaring of vrijgave van het terrein.

1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

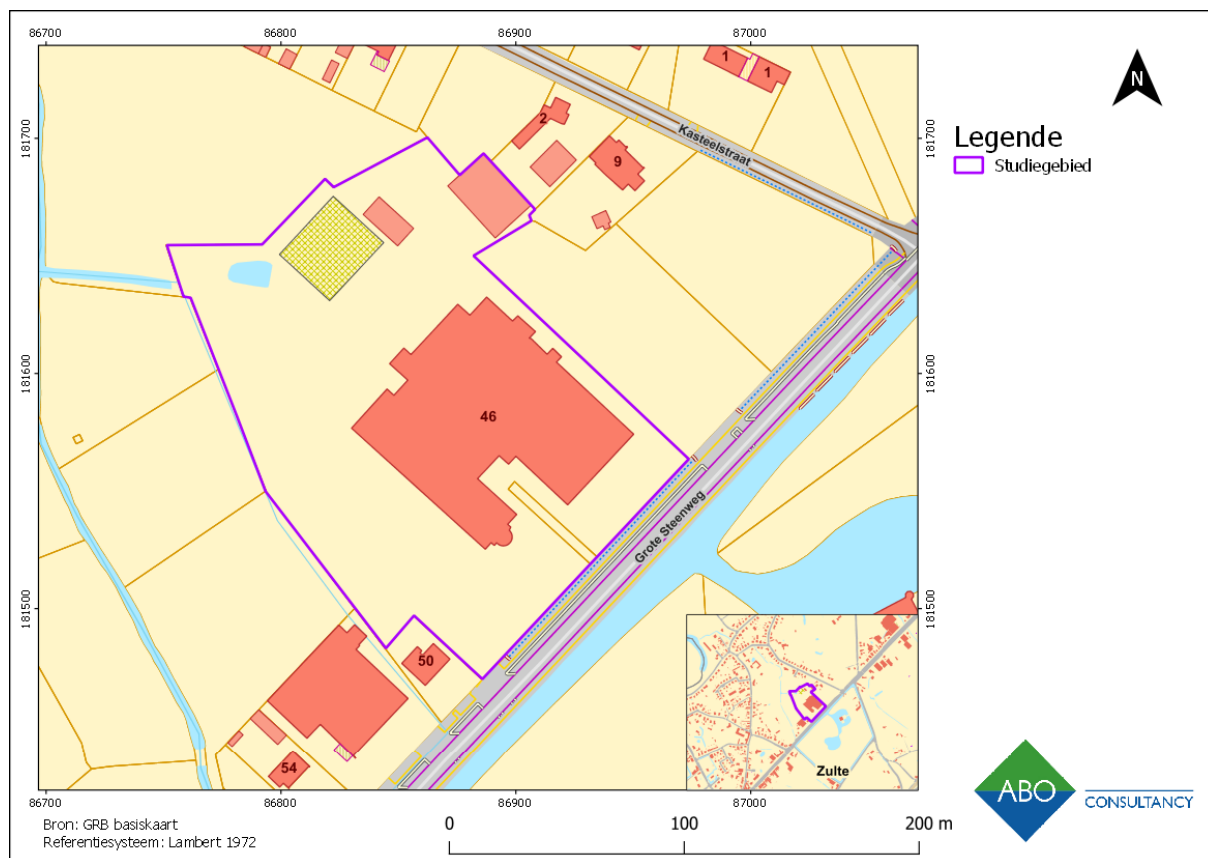
Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het oprichten van twee industriegebouwen.

Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft de grens van 3000m² overschrijdt (ca. 26.800m²) en de ingreep in de bodem de grens van 1000m² (ca. 17.500m²) overschrijdt binnen een archeologische zone, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet voorafgaand aan een omgevingsvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Hierbij wordt bijgevolg een archeologienota opgemaakt op basis van een bureauonderzoek.

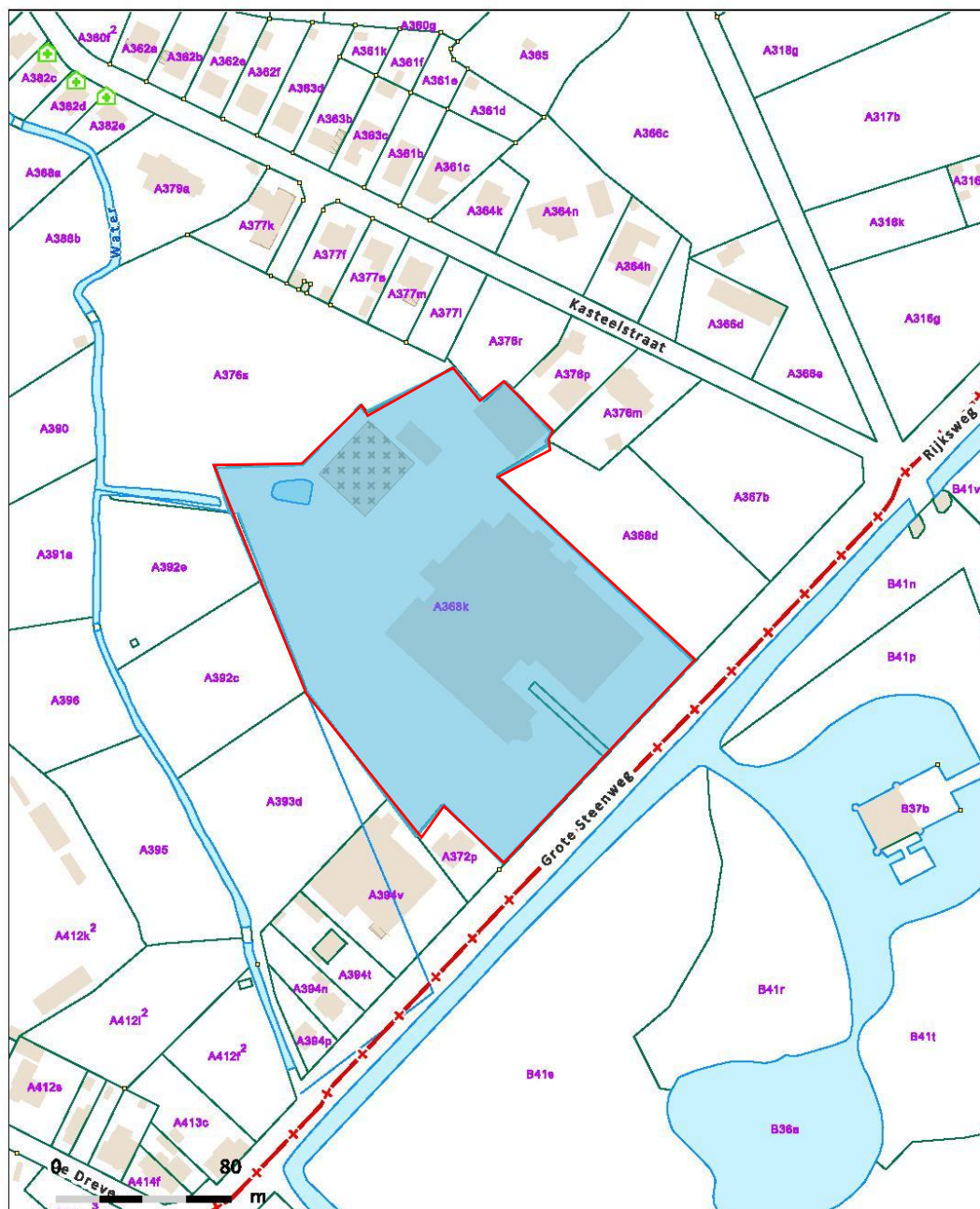
1.5 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Het studiegebied, met een oppervlakte van ca. 26.800m² bestaat uit de percelen 368K en 368B. Binnen het studiegebied bevindt zich bebouwing, het gaat hier dan om een industriegebouw, twee loodsen en een opslagtank. In het zuiden wordt het studiegebied begrensd door de Grote Steenweg, aan de andere kant hiervan stroomt een gedeelte van de kasteelgracht die het Kasteel van Olsene omringd. Ten westen en oosten van het studiegebied bevindt zich lintbebouwing langsheen de Grote Steenweg en de Kasteelstraat. Het centrum van Olsene bevindt zich op ca. 600m ten zuidwesten van het studiegebied. Machelen-aan-de-Leie bevindt zich op ca. 2,4km ten oosten en Zulte op ca. 2,2km ten westen van het studiegebied. De Leie bevindt zich op ca. 1km ten noorden van het studiegebied.

Figuur 1 geeft het studiegebied weer op de GRB basiskaart, figuur 2 toont het studiegebied op de kadasterkaart.

Figuur 1: GRB basiskaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

© 30/07/2019 - De AAPD is de auteur van het kadastraal percelenplan en de producent van de databank waarin deze gegevens zijn opgenomen en geniet de intellectuele eigendomsrechten opgenomen in de Auteurswet en de Databankenwet. Vanaf 01/01/2018 worden de gebouwen op het kadastraal percelenplan geleidelijk vervangen door een dataset beheerd door de gewesten. De AAPD zal dan niet langer verantwoordelijk zijn voor de voorstelling van de gebouwen op het kadastraal percelenplan.

Figuur 2: Het studiegebied weergegeven op de kadasterkaart (CADgis 2020)

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hst.3). Hiervoor werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hst.4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact op het archeologisch kennispotentieel te bepalen en een advies te formuleren.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Figuur 3: Het studiegebied weergegeven op de meest recente orthofoto (Geopunt 2020)

Binnen het studiegebied bevindt zich momenteel bebouwing en verhardingen. In de zuidelijke helft bevindt zich een industrieel gebouw. In het noorden van het terrein bevinden zich een loods in de noordoostelijke hoek en een kleinere loods ten westen daarvan. Meteen ten westen van de kleinere loods bevindt zich een opslagtank, vermoedelijk voor water. Het gaat hier om de voormalige

fabrieksgebouwen van Vandewiele, een eierverwerkend bedrijf dat tot 2006 actief was. Na een brand werd in 2016 een deel van de gebouwen gesloopt, vnl. aan de oostzijde van het terrein. Op de orthofoto uit 2018 (figuur 3) is dan ook braakliggende grond en bouwpuin op die locatie te zien.

Rondom het studiegebied bevindt zich voornamelijk landbouwgrond. Langs de zuidwestelijke en noordoostelijke hoek bevindt zich wel bebouwing. Ten zuiden van het studiegebied is de Grote Steenweg gelegen. Aan de overzijde van deze Grote Steenweg, recht tegenover het studiegebied, bevindt zich het Kasteel van Olsene (cf. hst. 1.4).

Figuur 4: Het fabrieksgebouw gezien vanaf het zuidwesten (Initiatiefnemer 2020)

Figuur 5: De achterzijde van het fabrieksgebouw met zicht op de loods in de noordoostelijke hoek (Initiatiefnemer 2020)

Figuur 6: Zicht op de kleinere loods (deels afgebroken) en de opslagtank (overgroeid) ten westen daarvan (Initiatiefnemer 2020)

Figuur 7: de kleinere loods (gesloopt tot op het maaiveld, met daarachter de opslagtank gevuld met puin (Initiatiefnemer 2020)

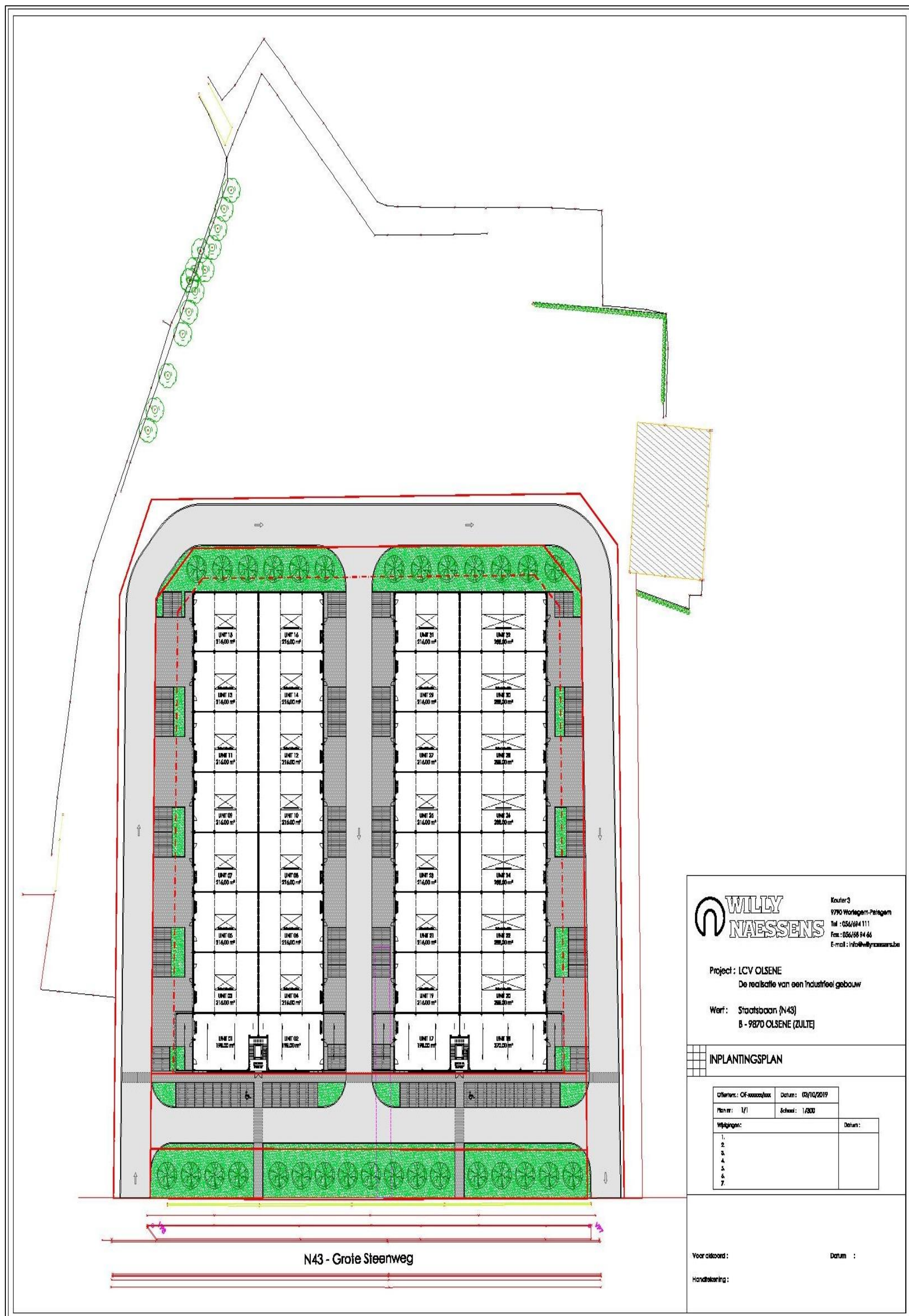
2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

De huidige bebouwing binnen het studiegebied zal (verder) gesloopt worden. Na de sloop zullen twee industriële loodsen met bijhorende parkeerzone en verhardingen rondom gerealiseerd worden.

De loodsen zullen gefundeerd worden op prefab betonzolen. Deze zolen zullen gestoken worden op een diepte van 1,60m-mv en hebben een oppervlakte van maximaal 9m².

De asfaltverharding voor de wegenis en parking zal tot 0,55m-mv diep aangelegd worden. Ten noorden en zuiden van de loodsen zal een bomenrij aangeplant worden. De diepte van de aanplantkuil van deze bomen bedraagt ongeveer 1m-mv.

De noordelijke helft van het studiegebied blijft voorlopig onbebouwd. Het is de bedoeling deze op termijn ook te ontwikkelen, concrete plannen zijn er echter nog niet. Daarom zal voor de noordelijke helft van het studiegebied rekening gehouden worden met een maximale verstoring.

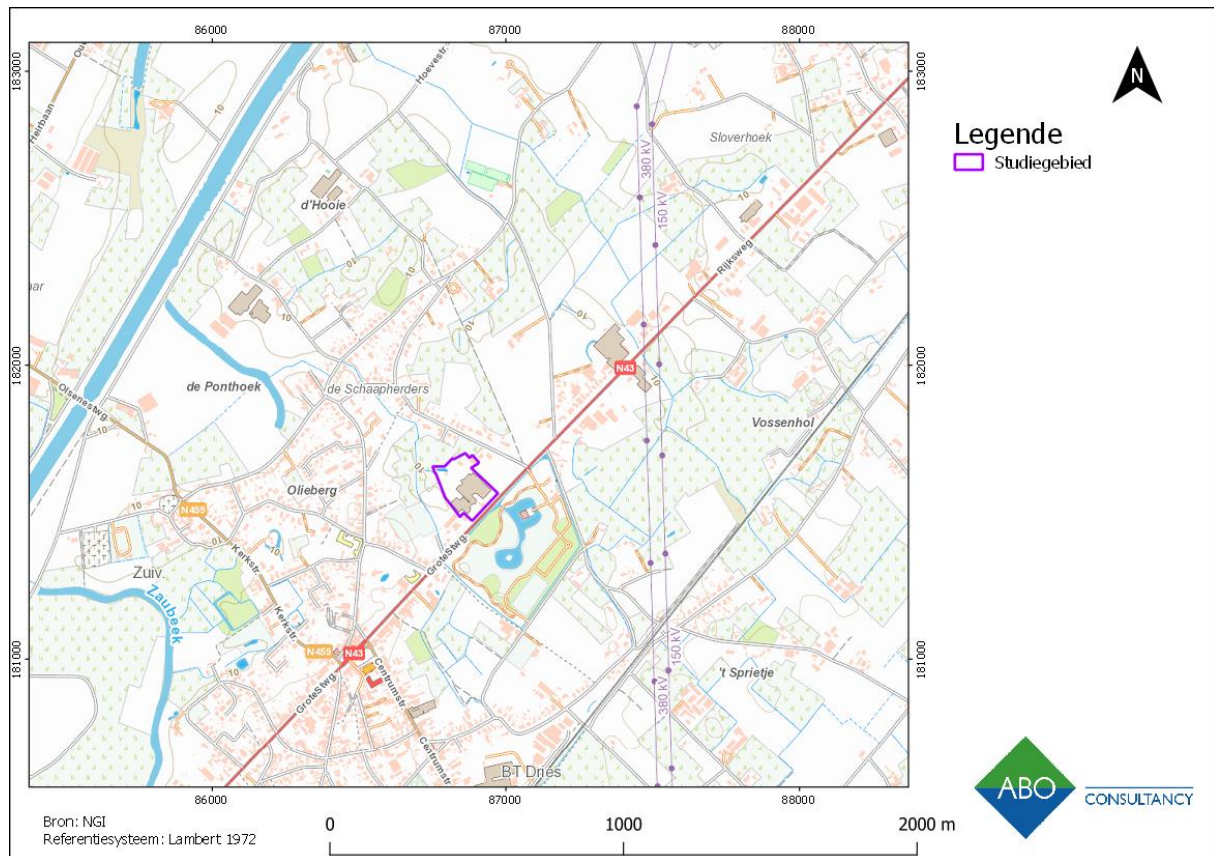

Figuur 8: Inplantingsplan voor de toekomstige werken (Initiatiefnemer 2019)

3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 TOPOGRAFIE

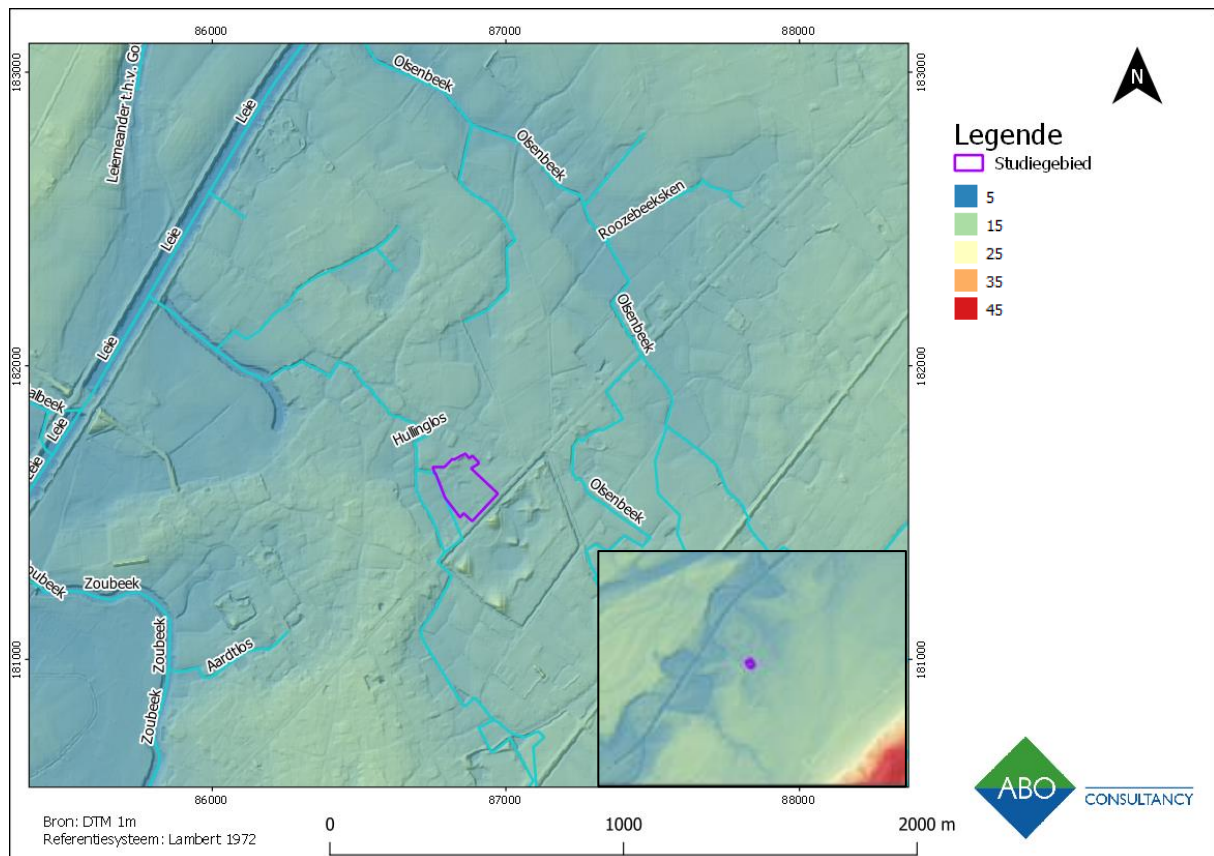

Figuur 9: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

Op de topografische kaart (figuur 9) staat binnen het studiegebied industriële bebouwing aangeduid. De bebouwing ten oosten van het huidige fabrieksgebouw (thans gesloopt) is hier nog weergegeven. Ook de beide loodsen in de noordoostelijke hoek en de (water)opslagtank zijn te zien op deze kaart. De Grote Steenweg is zichtbaar als de gewestweg N43 in het rood. Ten westen van het studiegebied is de bebouwing van Olsene te zien.

Ten zuiden van het studiegebied, aan de andere zijde van de Grote Steenweg, is het kasteel van Olsene te zien. Ten noorden van het studiegebied bevindt zich de Leie. Ten noordwesten van het studiegebied, tussen de Leie en de Zaubeeek bevindt zich een kerkhof. Naast dit kerkhof bevond zich de kerk van Olsene. In de 19de eeuw werd een nieuwe kerk opgericht nabij de kruising van de Grote Steenweg en de Centrumstraat. De oude kerk werd gesloopt.

Nabij het studiegebied vallen enkele toponiemen op te merken met name de Olieberg, Ponthoek, Vossenhol en De Schaapherders. Ten westen van het centrum van Olsene werd de Zaubeeek aangeduid. Zowel de Zaubeeek als de Ponthoek zijn oude Leiemeanders die werden afgesneden bij het rechte trekken van de Leie in de jaren '70 van de vorige eeuw.

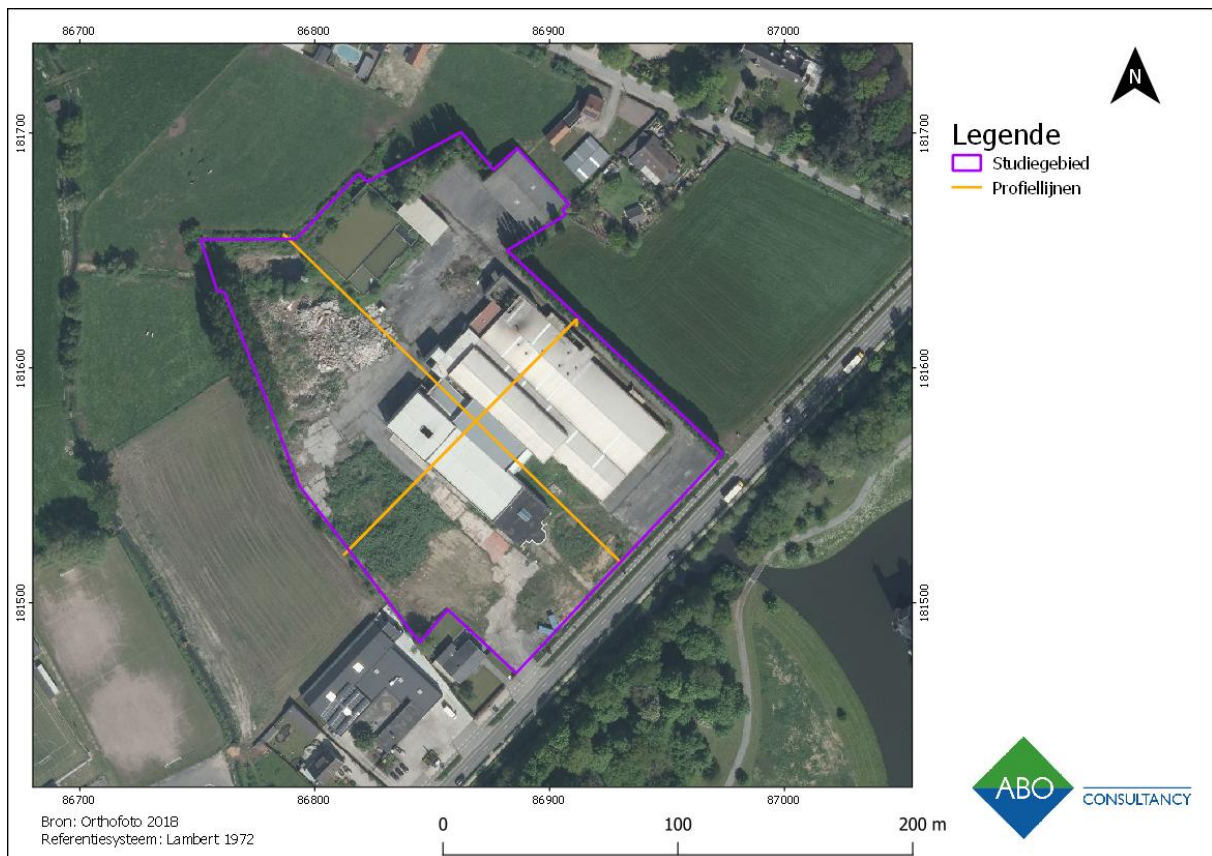
Figuur 10: Het studiegebied weergegeven op een hoogtemodel (DTM 1m) (Geopunt 2020)

Het studiegebied bevindt zich iets lager gelegen in het landschap, aan de rand van de alluviale vlakte van de Leie. Iets verder ten noordoosten is op de overzichtskaart bij figuur 10 is een hoger gelegen landschap te zien. Het gaat hier om de heuvels van het Leie-Schelde interfluvium die behoren tot de Vlaamse Ardennen.

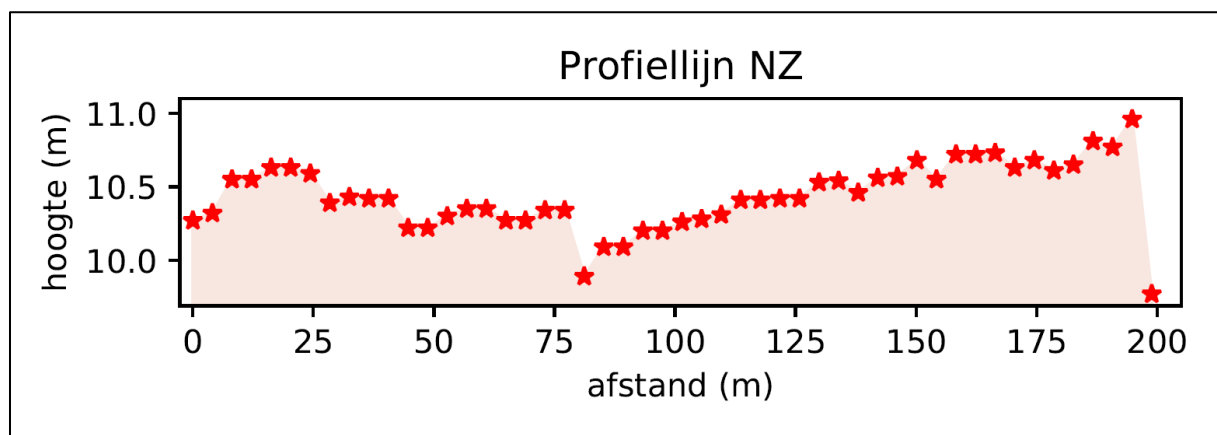
De Leie werd tijdens de jaren '70 van de vorige eeuw rechtgetrokken ter hoogte van Olsene. Op de overzichtskaart bij figuur 12 zijn duidelijk de oude Leiemeanders te zien. Het studiegebied bevindt zich op ca. 550m ten zuiden van een dergelijke meander. Het dorp Olsene zelf werd ingeplant op een lichte hoogte aan de rand van de alluviale vlakte van de Leie. Deze hoogtes zijn dekzandruggen die werden gecreëerd door het opwaaien en afzetten van zand uit de uitgeschuurde rivierbeddingen. De zwaarste partikels (zand) werden het eerste afgezet.

Het hoogste punt van de gemeente is gelegen binnen het domein van het kasteel van Olsene (op ca. 20m ten zuiden van het studiegebied), het gaat hier om een lokale stuifzandrug die ten dele nog bewaard gebleven is in het landschap rond het kasteel. Dit is ook te zien op figuur 12. Ten zuiden van het kasteeldomein is een verhoogde lijn in het landschap te zien, het gaat hier om de spoorlijn van Kortrijk naar Rijsel.

De ligging van het studiegebied, net aan de rand van een Leiemeander zal eerder drassig geweest zijn. Voor bewoning is dit minder gunstig. Het is dan ook tekenend dat het dorp Olsene werd ingeplant op de iets hoger gelegen dekzandrug ten oosten van het studiegebied.

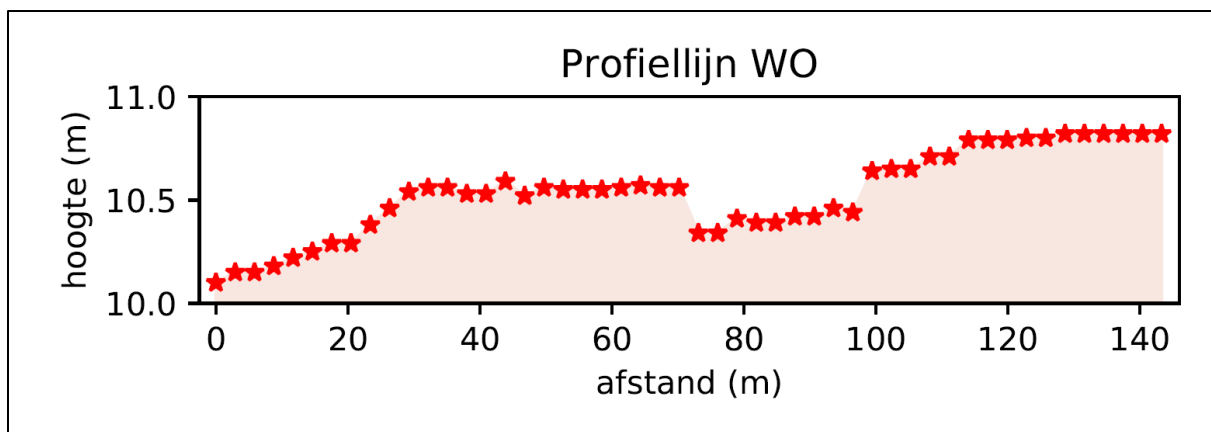

Figuur 11: Weergave van de genomen hoogteprofielen binnen het studiegebied (Geopunt 2020)

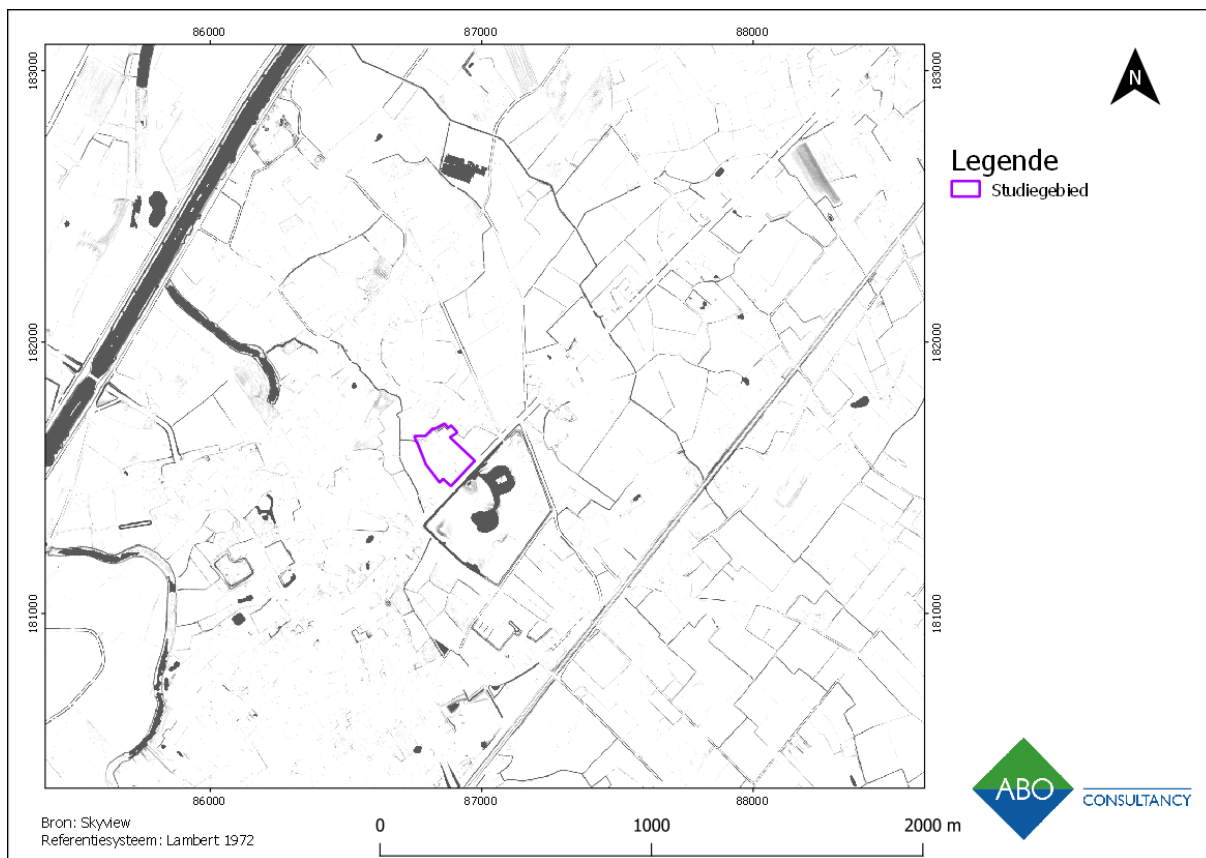
Figuur 12: Hoogteprofiel noord-zuid (Geopunt 2020)

Op het hoogteprofiel noord-zuid (figuur 12) zien we dat het verschil tussen het hoogste en laagste punt ca. 1m bedraagt. De hoogte fluctueert maar gaat algemeen in stijgende lijn richting het zuiden. Het laatste punt ligt dieper, op deze plaats bevindt zich een gracht langsheen de Grote Steenweg.

Figuur 13: Hoogteprofiel west-oost (Geopunt 2020)

Op het hoogteprofiel west-oost (figuur 13) zien we dat het verschil tussen het hoogste en laagste punt eveneens ca. 1m bedraagt. Sommige gedeeltes lijken genivelleerd gezien daar heel weinig verschil is tussen de punten onderling. Algemeen kan een lichte stijging richting het oosten waargenomen worden.

Figuur 14: Skyview met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

Op de skyview (figuur 14) zijn het kasteel en kasteelpark van Olsene goed te onderscheiden net ten zuiden van het studiegebied. Ten zuiden van het kasteel is de spoorlijn van Kortrijk naar Rijsel te zien. De Leie valt waar te nemen ten noorden van het studiegebied. De oude Leiemeanders vallen duidelijk op in het landschap.

een dikke humeuze laag, soms verveend. De roestverschijnselen beginnen tussen 20 en 40cm-mv, de reductiehorizont op 1m-mv. Dit bodemtype is te nat en wordt vaak als hooiweide gebruikt.

Bodemtype **Zcg** is een matig droge zandgrond met duidelijke humus en/of ijzer B-horizont. Het gaat hier om een podzolbodem waarin de roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90cm-mv. Het profiel van de podzol blijft dus nagenoeg ongewijzigd daar het ontwikkeld is in een laag die door het grondwater nooit bereikt wordt. De waterhuishouding is goed in de winter, maar vaak te droog in de zomer.

Op de bodemkaart ter hoogte van het studiegebied valt een lappendeken aan bodemvariëteiten op. Deze variëren van zandgronden (Z) over lemige zandgronden (S) tot licht zandleem (P). Meer ten noordwesten van het studiegebied komt klei (U; E) en zandleem voor (L). Deze verscheidenheid is kenmerkend voor de Leiestreek gezien hier een groot aantal geomorfologische eenheden voorkomt. Het bodemtype en de waterhuishouding zijn sterk afhankelijk van de wijze waarop het landschap op een specifieke locatie gevormd werd.

Het studiegebied is gelegen aan de rand van de alluviale vlakte van de Leie. Hier bevinden zich diverse (heden artificeel afgesneden en deels gedempte) meanders samen met enkele beekvalleien. Langsheen de rivier en beken bevinden zich fluviatiele deposities van klei, iets verder op bevinden zich eolische afzettingen van zand en zandleem. Dit laatste is ook binnen het studiegebied het geval. Gezien de nabijheid van de Leie(meanders) is de grond binnen het studiegebied matig nat tot nat.

Binnen het grootste deel van het studiegebied komt een matig natte grond op lemig zand zonder profielontwikkeling (**Sdp**) voor. Het gaat hier om geschikte landbouw- en weidegrond. In het zuidwesten van het studiegebied komt bodemtype **Pep** voor. Deze natte grond op licht zandleem zonder profielontwikkeling is te nat voor landbouw maar wel geschikt als weidegrond.

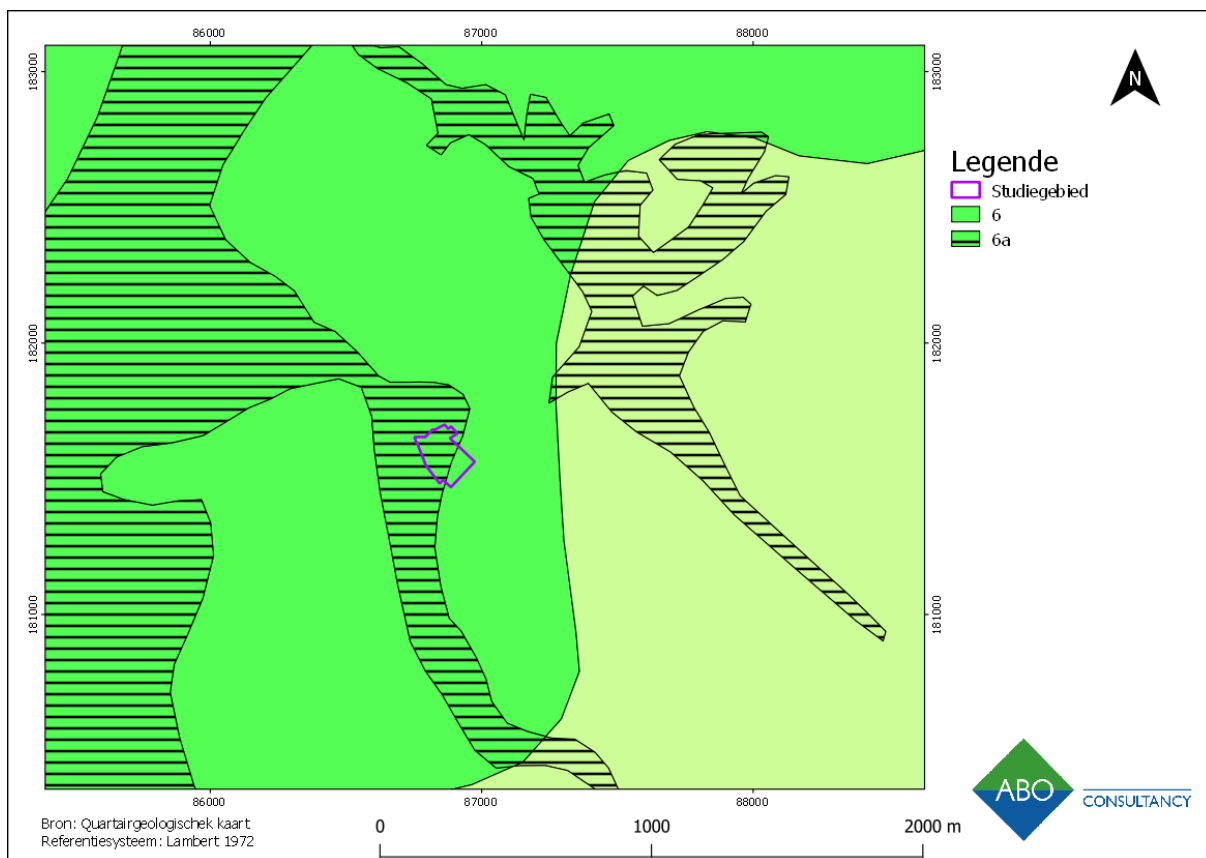
3.2.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

Het studiegebied bestaat uit 2 Quartaire pakketten. In het noorden bevindt zich type 6a. Het gaat hier om fluviatiele afzettingen uit het Eemiaan (Laat-Pleistoceen) met daarboven een laag fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Hierboven kan zich een laag bevinden met eolische afzettingen van zand en zandleem uit het Weichseliaan. Deze karteereenheid is op sommige plaatsen afwezig. Als toplaag komen fluviatiele afzettingen uit het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) voor.

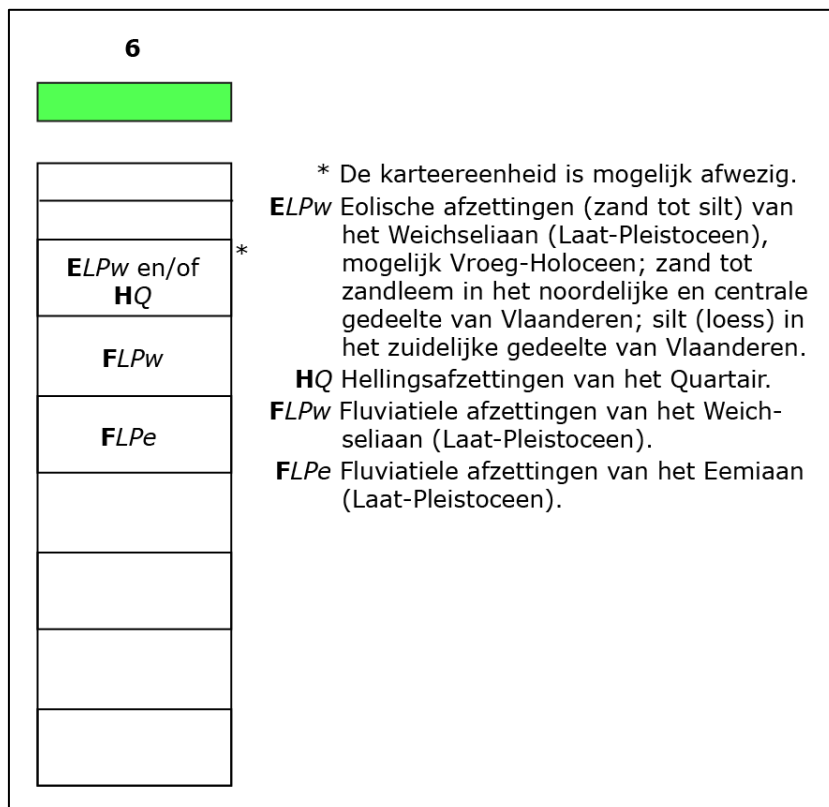
In het zuiden van het studiegebied komt type 6 voor. Dit type bestaat uit fluviatiele afzettingen uit het Eemiaan (Laat-Pleistoceen) met daarboven een laag fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Hierboven bevindt zich een laag met eolische afzettingen van zand en zandleem uit het Weichseliaan. Deze karteereenheid is op sommige plaatsen afwezig.

Figuur 16 geeft de Quartairgeologische kaart weer voor de omgeving van het studiegebied. De Quartairgeologische sequentie t.h.v. het studiegebied kan gevonden worden in figuren 17 en 18.

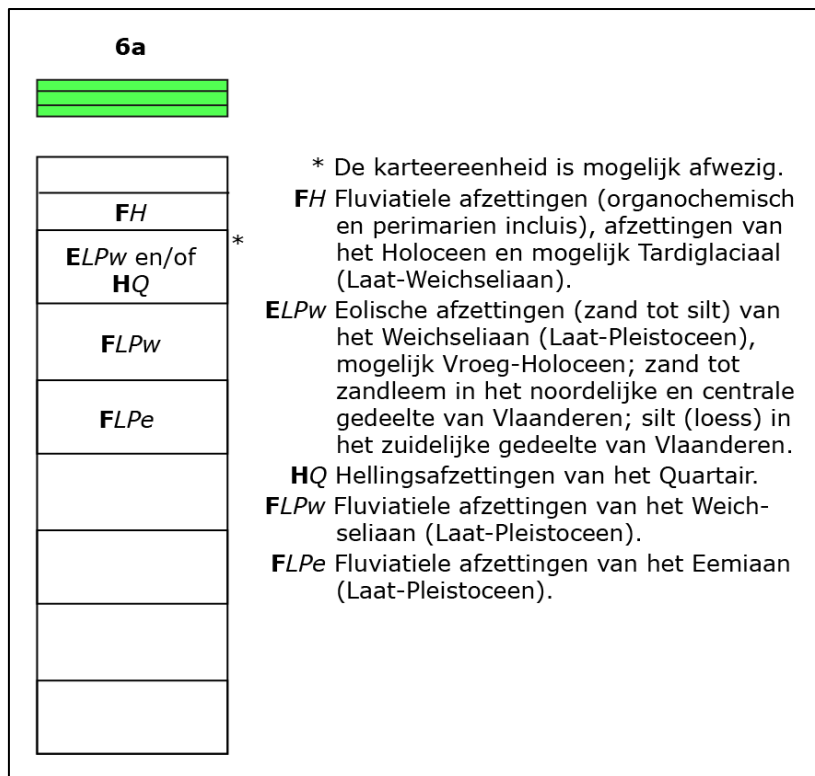
De Quartairgeologische kaart komt mooi overeen met de landschappelijke ligging van het studiegebied aan de rand van de alluviale vlakte van de Leie. Binnen het studiegebied komen eolische afzettingen van zand tot zandleem voor. Het gaat hier om bodempartikels die bij het uitschuren van de Leiebedding werden opgeworpen en afgezet.

Figuur 16: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

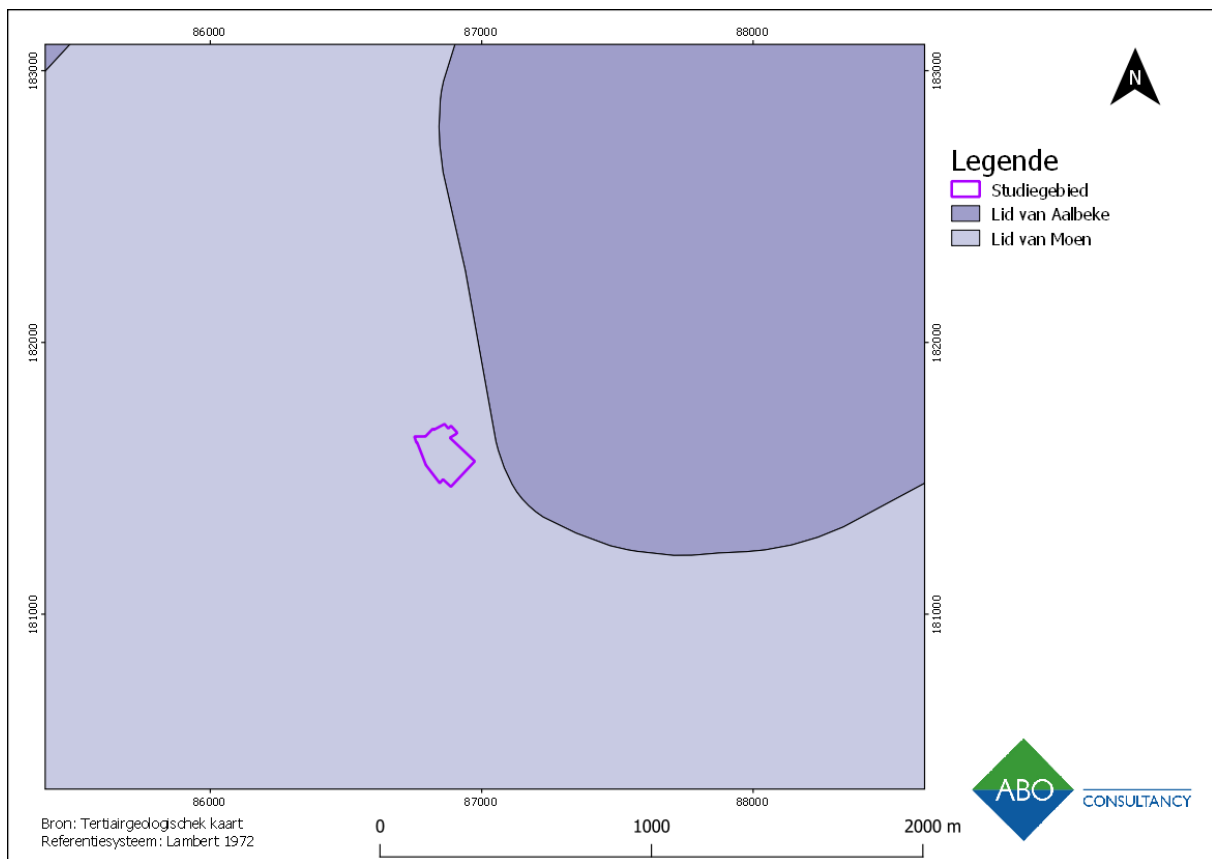

Figuur 17: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (Geopunt 2020)

Figuur 18: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (Geopunt 2020)

3.2.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

Figuur 19: Tertiairgeologische kaart (1:50.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Het studiegebied bevindt zich binnen de Formatie van Kortrijk en is verder onderverdeeld binnen het Lid van Moen. Deze bestaat uit grijze klei tot silt. De formatie is kleihoudend en bevat kleilagen. Als inclusies komen nummulites planulatus (fossiele kalkskeletjes) voor.

Net ten oosten van het studiegebied bevindt zich de Formatie van Kortrijk, Lid van Aalbeke. Deze bestaat uit donkergrijze tot blauwe klei en bevat glimmers.

De klei van het Lid van Moen is magere klei, erg geschikt voor het maken van bakstenen. De klei van het Lid van Aalbeke is vettere klei en wordt gebruikt voor het maken van dakpannen en baksteen. Beide kleitypes werden met dit doel ontgonnen in vroegere tijden.

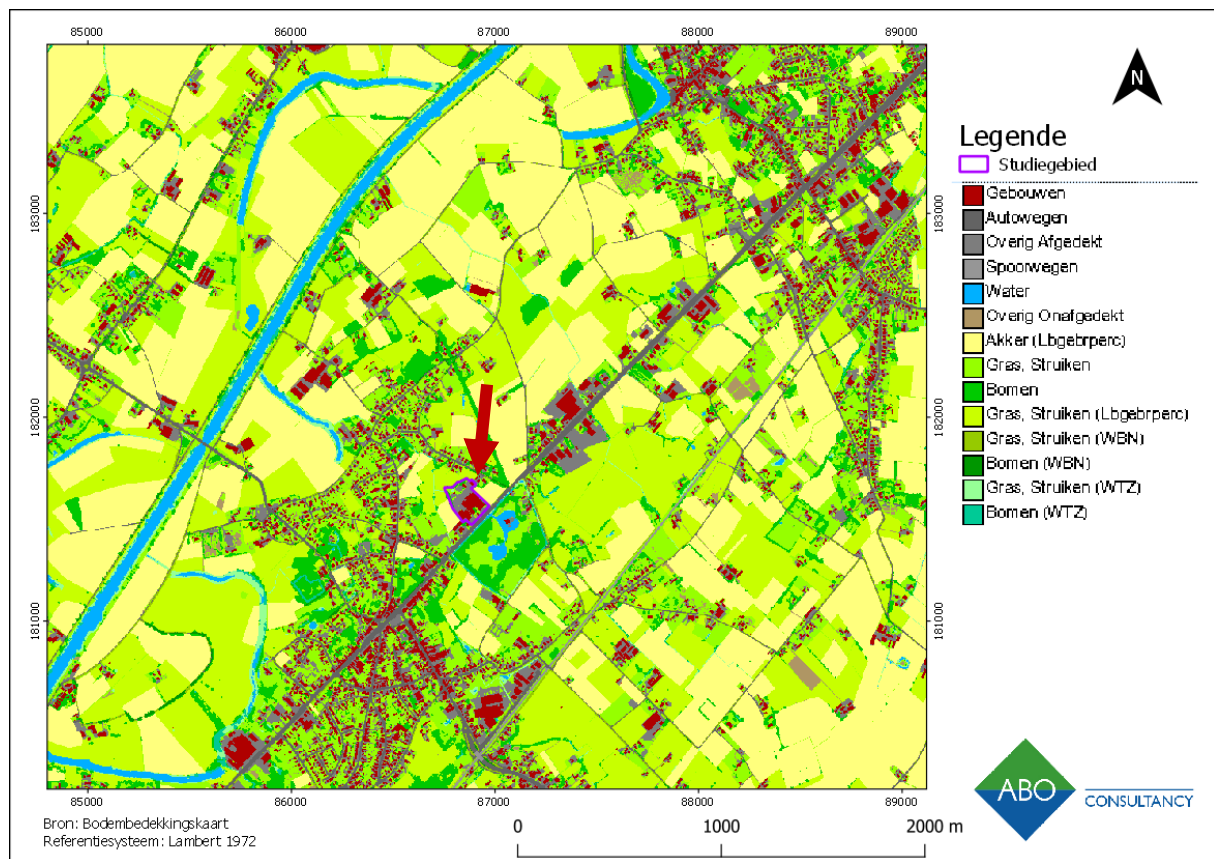
3.2.4 BODEMEROSIEKAART

Figuur 20: Bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Op de bodemerosiekaart (figuur 20) is er binnen het studiegebied geen informatie beschikbaar over de graad van erosie. Dit komt omdat het terrein grotendeels verhard en bebouwd is. De graad van erosie voor de terreinen in de nabije omgeving van het studiegebied is echter zeer laag tot verwaarloosbaar. Er kan dan ook aangenomen worden dat hetzelfde geldt voor het studiegebied.

3.2.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Figuur 21: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Op de bodembedekkingskaart (figuur 21) is het studiegebied niet goed zichtbaar. Het wordt daarom aangeduid met een rode pijl. Binnen het studiegebied is bebouwing en verharding zichtbaar. Ten westen van het studiegebied is de dorpskern van Olsene zichtbaar. Ten noorden en zuiden van het studiegebied staan vnl. landbouwpercelen weergegeven. Ten noorden van het studiegebied is de rivier de Leie te zien. De meanders die vroeger deel uitmaakten van de loop van deze rivier zijn nog duidelijk te onderscheiden. Net ten zuiden van het studiegebied, aan de overkant van de Grote Steenweg is het kasteel van Olsene te zien. Het kasteel is omringd door water en gelegen binnen een groene zone.

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 4 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris Archeologische zone	Buiten archeologische zone
Inventaris Bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.2.1
Beschermde monumenten	Relevant, cf. 4.2.2
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.3
Inventaris Historische stadskern	Relevant, cf. 4.1
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Niet binnen GGA gelegen
Archeologienota's en nota's waarvan reeds akte genomen werd	Relevant, cf. hst. 4.2.4
Cartografische bronnen	
Fricxkaart	Relevant, cf. 4.3.1
Villaretkaart (1745-1748)	Relevant, cf. 4.3.2
Ferrariskaart (ca. 1770-1778)	Relevant, cf. 4.3.3
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.3.4
Vandermaelen kaarten (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.3.5
Popp kaarten (1842-1879)	Relevant, cf. 4.3.6
Stafkaart van België (1873)	Relevant, cf. 4.3.7
Stafkaart van België (1904)	Relevant, cf. 4.3.8
Orthofoto 1971, 1979-1990, 2019	Relevant, cf. 4.4

Figuur 22: Tabel met geraadpleegde bronnen

4.1 GESCHIEDKUNDIGE SITUERING

Olsene werd voor het eerst vermeld in 814 als 'Olfsne'. De Gentse Sint-Pietersabdij bezat een hoeve en gronden binnen de heerlijkheid Olsene. De eerste gekende eigenaar van de dorpsheerlijkheid was Willem van Olsene in de 11de eeuw. In de 14de eeuw komt de heerlijkheid in het bezit van P. Van de Zijpe, eerste voorzitter van de Raad van Vlaanderen onder Filips de Stoute. In de 15de eeuw komt de heerlijkheid in het bezit van de familie Quévin. Nadien ging dit via huwelijk over naar de familie Lanchals en dat zal zo blijven tot het begin van de 18de eeuw. Nadien gingen de heerlijke rechten opnieuw via huwelijk over naar de familie de Kerchove. Tijdens de 19de eeuw ging de heerlijkheid over naar de familie Piers de Raveschoot (Bogaert & Lanclus 1991).

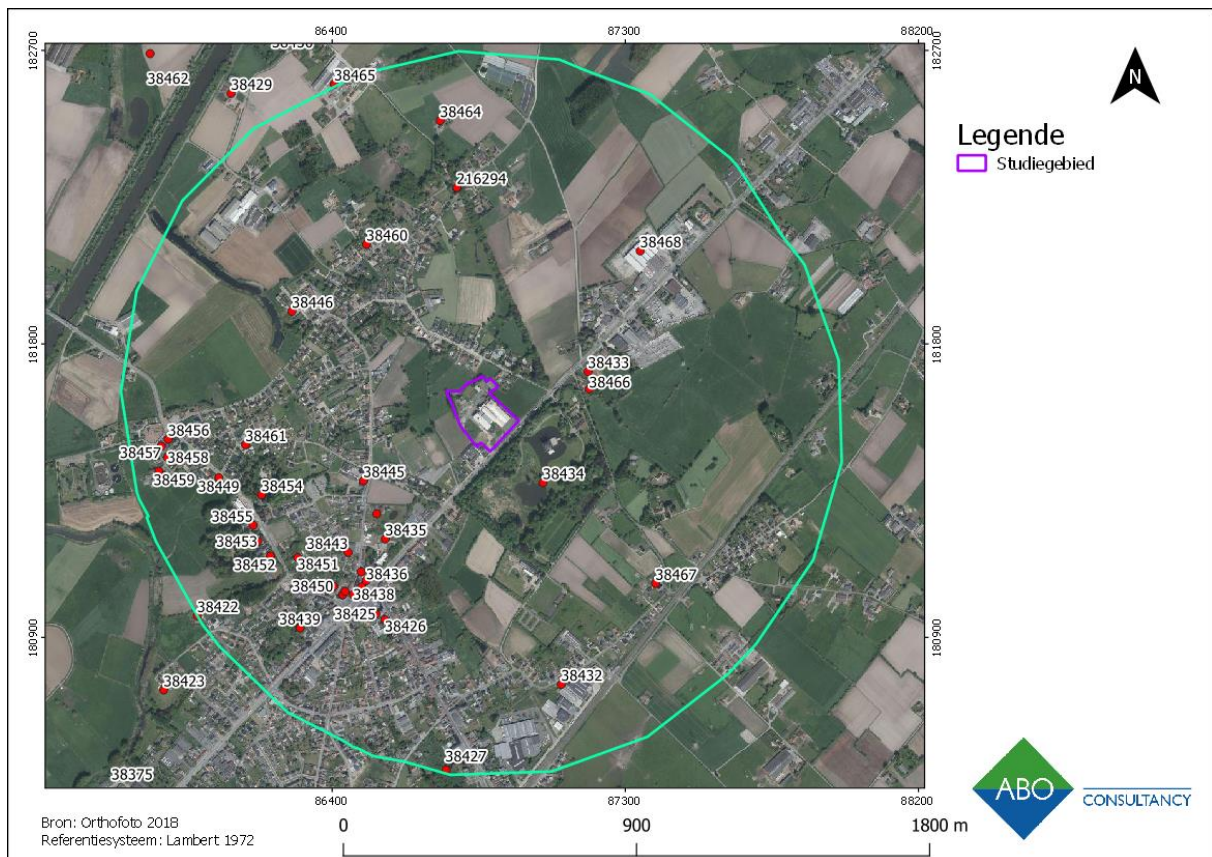
De zetel van de heerlijkheid was het 'Hof ter Wallen', momenteel gekend als het kasteel van Olsene. Dit kasteel is gelegen net ten zuiden van het studiegebied. Het ging oorspronkelijk om een omgrachte motte met waterburcht op U-vormige plattegrond met ophaalbrug en neerhof. Midden 19de eeuw werd het Hof ter Wallen gesloopt en werd er een nieuw kasteel op dezelfde locatie gebouwd. Dit is het huidige kasteel van Olsene (Deceuninck & Vanholme 2006).

Olsene had erg te lijden onder wapengeweld tijdens de 16de, 17de en 18de eeuw. Het gaat hier dan o.a. om de godsdienstoorlogen, de Frans-Spaanse Oorlog, de Franse bezetting, de Spaanse Successieoorlog,... Tijdens de 18de eeuw kwam het dorp helemaal in verval, er waren nauwelijks nog inwoners (Agentschap Onroerend Erfgoed 2019).

Het centrum van het dorp bevond zich vroeger ter hoogte van de Leie. Hier was ook de kerk gelegen. In de 19de eeuw werd de kerk verplaatst naar de huidige Centrumstraat. Nabij deze locatie werd ook een pastorie, een gemeentehuis en een school opgericht. De dorpskern werd dus de facto verplaatst. Langsheen de Grote Steenweg bevonden zich talrijke herbergen in deze periode. In 1918, tijdens WOI, werd de dorpskern zwaar beschoten. Nadien werden veel huizen heropgebouwd in een neoklassieke, regionale stijl. Economisch was van oudsher de landbouw van belang. Voornamelijk de vlasteelt was belangrijk en het vlas werd gerooit in de nabije Leie. Vanaf de 19de eeuw werd de vlasteelt gemechaniseerd en speelde deze een nog belangrijkere economische rol voor het dorp (Bogaert & Lanclus 1991).

4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.2.1 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Figuur 23: Bouwkundig erfgoed in de omgeving van het studiegebied (Geoportaal 2020)

Binnen een straal van 1km bevinden zich een dertigtal meldingen van bouwkundig erfgoed. De meeste hiervan dateren uit de 19de eeuw en zijn in het kader van de huidige bureaustudie van minder belang. Deze worden voor de volledigheid hieronder opgelijst maar zullen niet verder besproken worden. Vooral interessant zijn de meldingen met ID 38433, 38434 en 38466. Het gaat hier om een pachthoeve van het kasteel van Olsene met bijhorende rosmolen, het kasteel van Olsene en een hoeve uit de 18de eeuw. Het kasteel van Olsene dateert in zijn huidige vorm uit de 19de eeuw maar gaat terug op het oudere 'Hof ter Wallen' uit de 11de eeuw. Deze meldingen bevinden zich dicht bij het studiegebied en tonen aan dat het kasteel met bijhorende pachthoeves het landschap domineerde. De nabije omgeving (nclusief het studiegebied) was allicht landbouwgrond horend bij de (pacht)hoeves.

ID	Omschrijving	Datering
38422	Boerenarbeiderswoningen	19 ^{de} eeuw
38425	Parochiekerk Sint-Petrus	19 ^{de} eeuw
38426	Pastorie Sint-Petrus	19 ^{de} eeuw
38427	Villa Rozenhof	Interbellum
38432	Hoeve met losse bestanddelen	18 ^{de} eeuw/20 ^{ste} eeuw

38433	Hoeve en Rosmolen (pachthoeve kasteel Olsene)	18 ^{de} en 19 ^{de} eeuw
38434	Kasteel van Olsene	12de eeuw tot 19 ^{de} eeuw
38435	Kasteeltje de Borchgrave	19de eeuw
38436	Brouwerswoning	19 ^{de} eeuw
38438	Café-restaurant De Zwaan	Interbellum
38439	Notariswoning	19 ^{de} eeuw
38443	Herberg Brouwershuis	18 ^{de} eeuw
38445	Klooster, school en rusthuis	19 ^{de} eeuw
38446	Directeurswoning met fabrieksgebouw	Interbellum
38449	Kapel Ter Zwiekeswal	19 ^{de} eeuw
38450	Burgerhuis	19 ^{de} eeuw
38451	Klein kasteeltje	19 ^{de} eeuw
38452	Dorpswoning	18 ^{de} eeuw
38453	Brouwerij-stokerij Meheus met woonhuis	19 ^{de} eeuw
38454	Kasteel Meheus	19 ^{de} eeuw
38455	Dorpswoning	19 ^{de} eeuw
38456	Stokerij van Ooteghem	19 ^{de} eeuw
38457	Herberg In Sint-Antonius	18 ^{de} eeuw
38458	Dorpswoning	18 ^{de} eeuw
38459	Hoeve met losse bestanddelen	19 ^{de} eeuw
38460	Boerenarbeiderswoningen	19 ^{de} eeuw
38461	Dorpswoning	19 ^{de} eeuw
38464	Langgestrekte hoeve	19 ^{de} eeuw
38465	Vlasroterij en zwingelarij Pivacet	1 ^{ste} helft 20 ^{ste} eeuw
38466	Hoeve	18 ^{de} eeuw
38467	Hoeve	19 ^{de} eeuw
38468	Hof ter Voorde	17 ^{de} eeuw tot 19 ^{de} eeuw

216294	Bedevaartsoord Olsene-Rotse	19 ^{de} eeuw
--------	-----------------------------	-----------------------

Figuur 24: Lijst van het bouwkundig erfgoed in de omgeving van het studiegebied (Geoportaal 2019)

4.2.2 BESCHERMDE MONUMENTEN EN LANDSCHAPPELIJKE ELEMENTEN

Figuur 25: Beschermde monumenten in de omgeving van het studiegebied (Geopunt 2020)

ID	Omschrijving	Datering
1006	Ijskelder kasteel van Olsene	19 ^{de} eeuw
9997	Kasteel van Olsene met ereplein en boogbrug	3 ^{de} kwart 19 ^{de} eeuw
9998	Kasteel van Olsene: walgrachten en serpentinevijver	middeleeuwen/19 ^{de} eeuw
10001	Hek en poortgebouw kasteel van Olsene	19 ^{de} eeuw
10002/303081	Dreef kasteel van Olsene	Datering ante quem: midden 18 ^{de} eeuw

ID 1006 betreft de ijskelder van het kasteel van Olsene. Deze werd gebouwd bij de heraanleg van het kasteeldomein in de 19de eeuw. De ijskelder werd beschermd omwille van de historische en wetenschappelijke waarde.

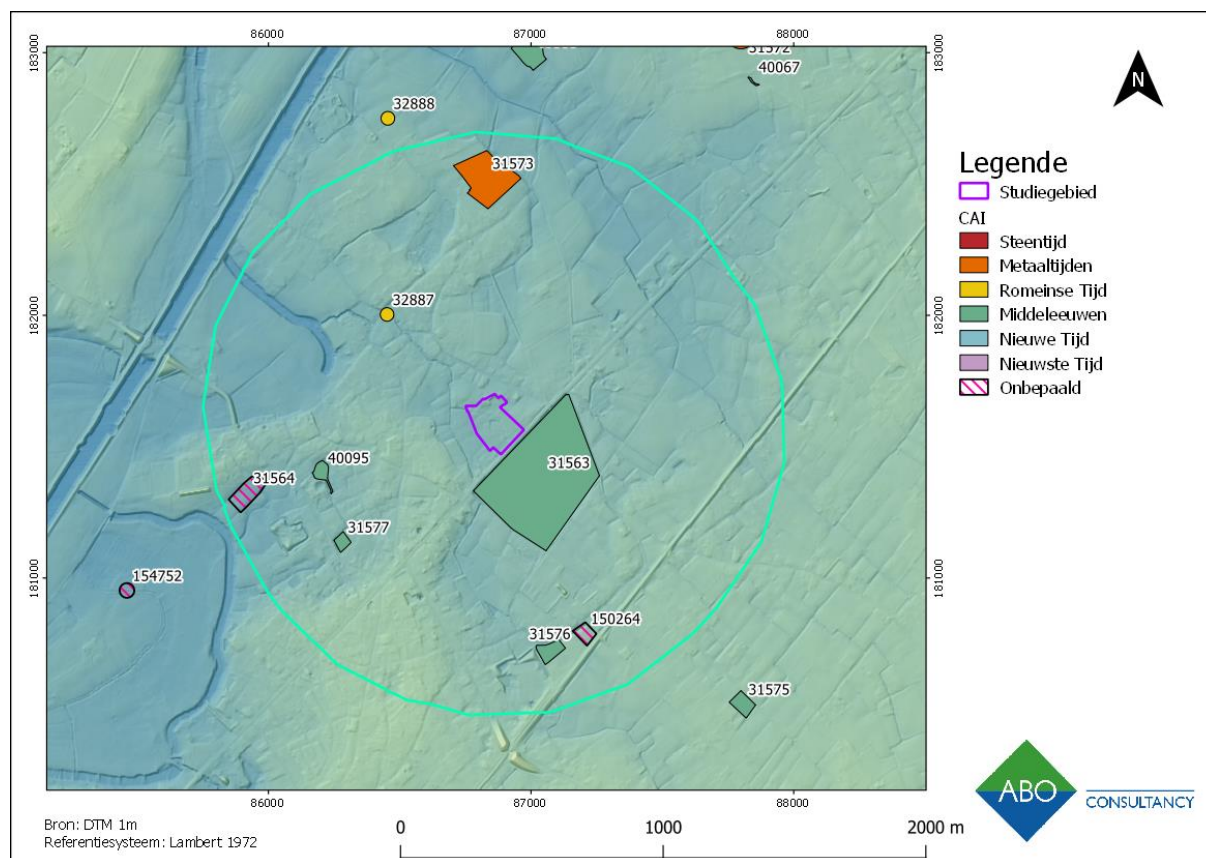
ID 9997 is de bescherming van het kasteel van Olsene met ereplein en boogbrug. Het kasteel werd in 1854 gebouwd op de oude omgrachte motte en funderingen van het voormalige 'Hof ter Wallen'. Dit hof was de zetel van de dorpsheerlijkheid van Olsene en gaat terug tot het einde van de 11de eeuw. Het kasteel werd beschermd omwille van de historische, wetenschappelijke en artistieke waarde.

De walgrachten en serpentinevijver van het kasteel van Olsene werden beschermd met ID 1998. Het gaat om de cirkelvormige walgracht, aansluitende serpentinevijver en omlopende omgrachting. De walgracht gaat terug tot de middeleeuwen en omgaf het oude motteplateau van het 'Hof ter Wallen'. Midden 19de eeuw werd de walgracht uitgebreid met de serpentinevijver en verbonden met de omlopende, deels uitgebreide omgrachting. De bescherming gebeurde omwille van de historische waarde.

ID 10001 betreft de bescherming van het hek en poortgebouw van het kasteel van Olsene. Het gaat om een toegangshek met 2 paviljoenen en werd gerealiseerd eind 18de of begin 19de eeuw. Het werd beschermd omwille van artistieke, historische en wetenschappelijke waarde.

De kasteeldreef van Olsene werd beschermd als monument (ID 10002) en landschappelijk element (ID 303081). De dreef die naar het kasteel loopt komt reeds voor op de Ferrariskaart (1771-1778) en dateert minstens uit de 2de helft van de 18de eeuw. De dreef werd als monument beschermd omwille van de esthetische en historische waarde. De dreef loopt van een langgestrekte hoeve aan de Rotsstraat (Cf. hst. 4.2.1, ID 38464) naar de ingang van het kasteel en heeft een lengte van ca. 850m.

4.2.3 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 26: Meldingen in de CAI in de omgeving van het studiegebied (Geoportaal 2020)

Binnen een straal van 1km rond het studiegebied bevinden zich 8 meldingen in de CAI. Rondom de perimeter bevinden zich nog 3 meldingen, deze zullen eveneens hieronder besproken worden.

ID	Omschrijving	Datering	Afstand tot studiegebied
31563	Archeologisch onderzoek	Middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd	20m
31564	Historisch onderzoek: 'Zwiekezwal'	Onbepaald	820m
31573	Luchtfotografisch onderzoek: grafheuvels	Bronstijd	720m
31575	Historisch onderzoek: site met walgracht	Late middeleeuwen	330m
31576	Historisch onderzoek: site met walgracht	Late middeleeuwen	370m
31577	Cartografisch onderzoek: site met walgracht	Late middeleeuwen	520m
32887	Veldprospectie	Romeinse tijd; vroege middeleeuwen	480m
32888	Veldprospectie	Romeinse tijd	420m
40095	Historisch onderzoek: site met walgracht	Late middeleeuwen	550m
150264	Archeologisch onderzoek	Onbepaald	330m
154752	Archeologisch onderzoek	Onbepaald	1,4km

Figuur 27: Overzichtstabel CAI in de nabije omgeving

ID 31563

Deze melding betreft het kasteel van Olsene uit de 19de eeuw. Op dezelfde locatie bevond zich voorheen het 'Hof ter Wallen', de zetel van de dorpsheerlijkheid die teruggaat tot het einde van de 11de eeuw. In 2006 vond er een archeologische opgraving plaats op het voorplein van het huidige, 19de-eeuwse kasteel, naar aanleiding van de aanleg van een ondergrondse parkeergarage. Tijdens het onderzoek werden muurresten aangetroffen die teruggingen tot en met de 11de eeuw (Deceuninck & Vanholme 2006).

ID 31564

Op deze locatie bevindt zich mogelijk een oud wallichaam. Op de locatie zijn sporen van een wal zichtbaar. In het landboek van 1783 wordt melding gemaakt van een 'behuysde hofstede met motte, bosch ende wallen'. De penningkohieren van Olsene uit 1571 vermelden 'wijchhuus wal' (wijkhuis wal). Dit duidt op een versterkte hoeve of kasteel. Het is wel niet zeker of deze versterking binnen de wal lag. Dit kan eventueel teruggaan op een castrale motte of site met walgracht maar dit is niet zeker. 'Zwiekezwal' is wel zeer waarschijnlijk een lokale verbastering van 'wijchhuus wal' (Vandeputte 1987).

ID 31573

Op basis van luchtfotografie werden op deze locatie grafheuvels uit de bronstijd vastgesteld. Het gaat om één dubbele structuur en twee enkelvoudige cirkels (Bourgeois 1999).

ID 31577

Op basis van mondelinge info verkregen door Guy De Mulder zou zich op deze locatie mogelijk een site met walgracht bevinden. Deze werd vastgesteld op de Ferrariskaart (1771-1778) maar het niet zeker of het hier effectief om een site met walgracht gaat (De Mulder 2001).

ID 31575

Op deze locatie bevindt zich mogelijk een site met walgracht uit de late middeleeuwen. Op de locatie bevindt zich een antropogeen reliëfverschil (De Mulder 2001).

ID 31576

Op deze plaats bevond zich een site met walgracht. Enkel een bomenconcentratie naast een kleine greppel getuigt nog van de vroegere walgracht (De Mulder 2001).

ID 32887

Bij een veldprospectie werden op deze locatie aardewerken fragmenten uit de Romeinse en Merovingische periode aangetroffen (Vermeulen 1992).

ID 32888

Bij een veldprospectie werden op deze locatie twee fragmenten gedraaid Romeins aardewerk gevonden. Er werden ook 3 handgemaakte aardewerkfragmenten uit dezelfde periode aangetroffen (Vermeulen 1992).

ID 40095

Op basis van een mondelinge mededeling door Guy De Mulder zou zich op deze locatie mogelijk een site met walgracht bevinden (CAI 2019). De aanname wordt gemaakt op basis van een antropogeen reliëfverschil met het omringende landschap.

ID 150264

Deze melding betreft een proefsleuvenonderzoek. Tijdens het onderzoek werden enkele paalkuilen aangetroffen en een rechthoekige, houtskoolrijke kuil die eventueel in verband kan worden gebracht met ijzerbewerking. Een datering kon niet bepaald worden (Vanholme 2009).

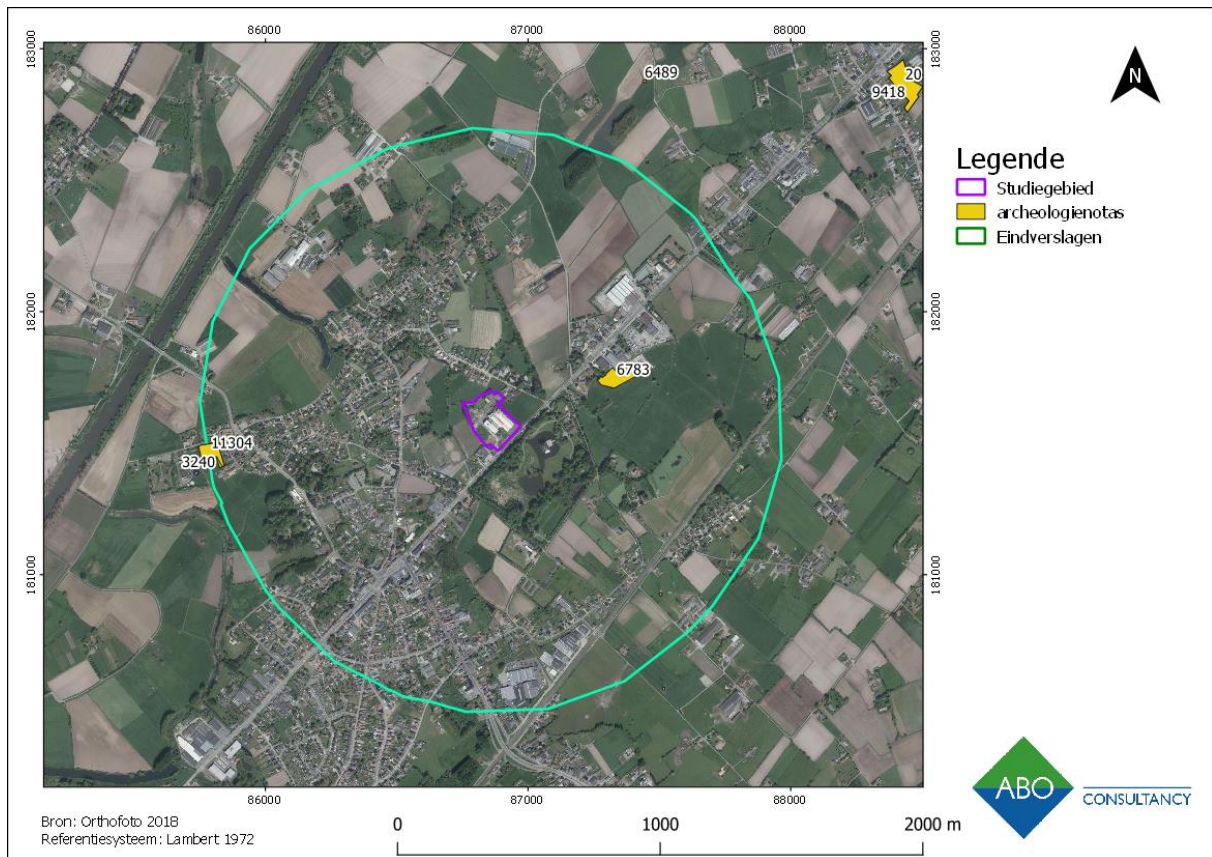
ID 154752

Op deze locatie werd door middel van luchtfotografische prospectie een circulaire structuur vastgesteld. Mogelijk gaat het om een grafheuvel uit de metaaltijden (Bourgeois 1998).

In de CAI wordt vooral melding gemaakt van sites met walgracht. Deze werden vastgesteld op basis van historisch en cartografisch onderzoek. Meestal is echter niet zeker of zich op deze locatie echt een site met walgracht bevond en wordt dit vermoed op basis van bewaarde elementen in het landschap (bomenrij, reliëfverschil,...) of structuren weergegeven op de Ferrariskaart (1771-1778). Gezien de aanwezigheid van het vroegere Hof ter Wallen (kasteel van Olsene) op ca. 20m van het studiegebied is het wel logisch een groot aantal pachthoeves in de omgeving te verwachten. Verder werden er fragmenten aardewerk uit vnl. de Romeinse periode en de vroege middeleeuwen aangetroffen bij

veldprospecties in de omgeving. Dit materiaal bevindt zich aan de oppervlakte, de kans is dan ook groot dat het van elders is meegevoerd. Wel is het een aanwijzing dat er in de omgeving vermoedelijk Romeinse en vroegmiddeleeuwse sporen te vinden zijn. De precieze locatie daarvan blijft echter onduidelijk. Het studiegebied bevindt zich wat lager gelegen in een vrij drassig gebied, vermoedelijk zouden de nederzettingen uit deze periodes zich dan ook wat hoger bevonden hebben.

4.2.4 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S WAARVAN REEDS AKTE GENOMEN WERD

Figuur 28: Archeologienota's en nota's waarvan akte genomen werd binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geoportaal 2020)

In de omgeving van het studiegebied bevinden zich drie archeologienota's waarvan reeds akte genomen werd.

Naar aanleiding van de bouw van enkele industriegebouwen werd een archeologienota met ID 6783 opgesteld. Landschappelijke boringen in het kader van de archeologienota toonden aan dat het terrein reeds grotendeels verstoord is door de aanwezigheid van de huidige bebouwing. De niet-verstoorde delen zijn te klein en versnipperd om eventueel aanwezige archeologische sporen in een ruimtelijke context te interpreteren. Op basis van het voorgaande werd een vrijgave geadviseerd (De Smaele & Pieters 2018).

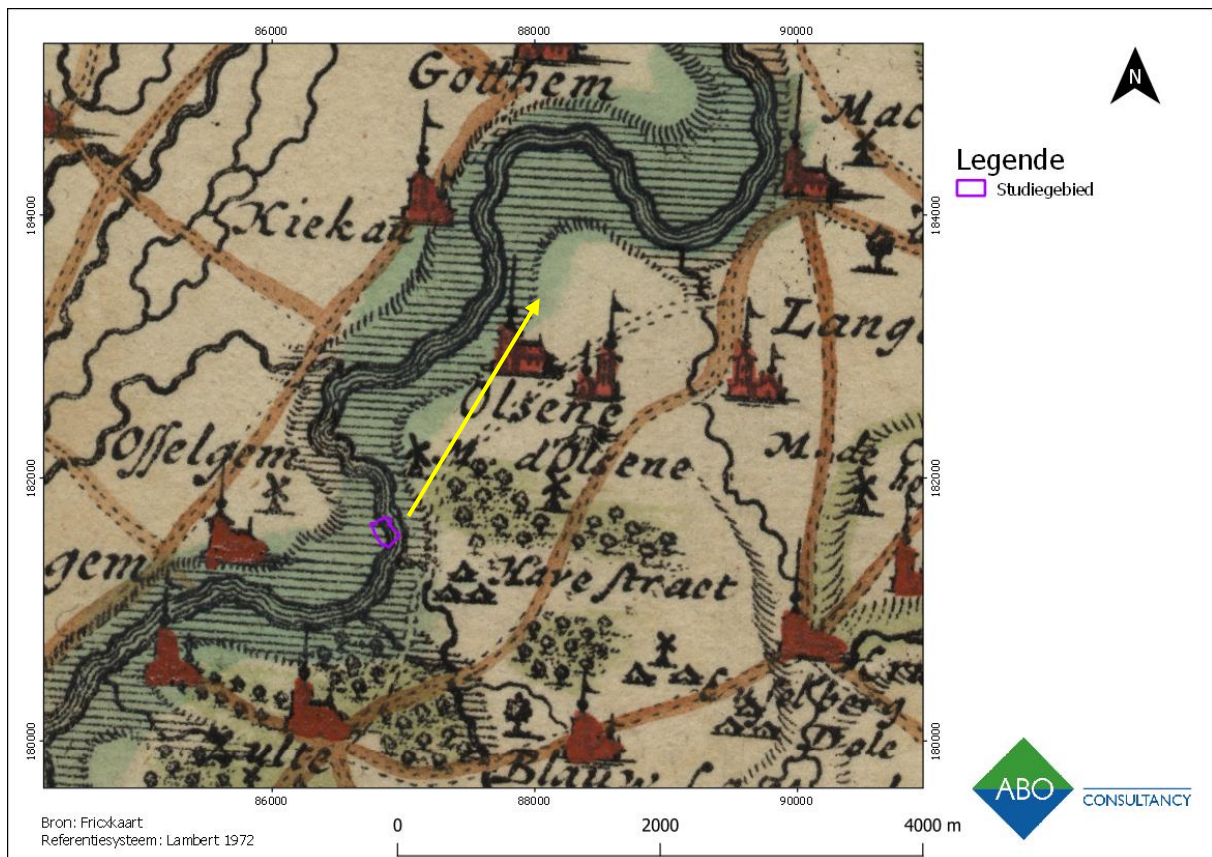
Naar aanleiding van de verkaveling van een terrein werd een bureaustudie met ID 3240 opgemaakt. Het terrein is gunstig gelegen op de uitloper van een dekzandrug in de nabijheid van de Leie. Het terrein bevindt zich bovendien t.h.v. de pre-19de eeuwse dorpskern van Olsene. Gezien de gunstige ligging en de verwachting van sporen zeker vanaf de Romeinse periode werd een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. De ligging is eveneens gunstig voor vondsten uit de steentijd. Toch werd geen boortraject voor steentijd aangeraden gezien de kans om dit nog aan te treffen laag is. Het terrein is immers vanaf

de 18de eeuw steeds bebouwd gebleven. Daarom wordt een proefsleuvenonderzoek met aandacht voor steentijd geadviseerd (Claeys & Van Huffel 2017).

ID 11304 betreft de nota van het proefsleuvenonderzoek dat geadviseerd werd in de bureaustudie met ID 3240 (zie paragraaf hierboven). Bij het proefsleuvenonderzoek werden vnl. resten van de afgebroken bebouwing uit de 20ste eeuw aangetroffen. Naast deze sporen werd nog een gracht aangetroffen, op basis van de vulling kan deze gedateerd worden in de periode van eind 19de eeuw tot halfweg 20ste eeuw. Gezien de hoge graad van verstoring door de recente bebouwing en het ontbreken van echt archeologisch relevante sporen wordt vrijgave geadviseerd (Van Wetter 2019).

4.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.3.1 FRICXKAART (1744)

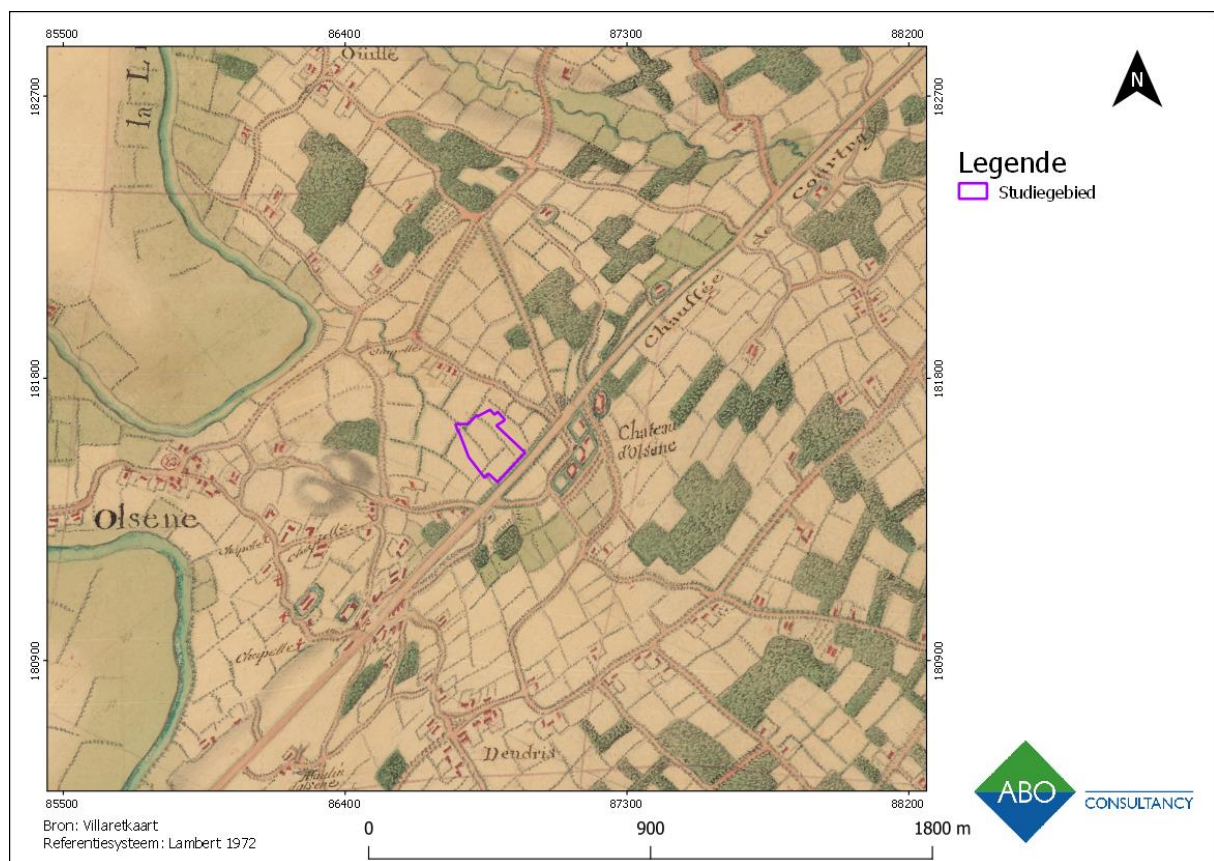

Figuur 29: Het studiegebied aangeduid op de Fricxkaart (Geopunt 2020)

Op deze kaart (figuur 29) zien we dat het studiegebied te veel naar het zuidwesten verschoven is. Dit komt omdat historische kaarten niet altijd even correct gegeorefereerd kunnen worden. De gele pijl geeft aan waar het studiegebied zich eigenlijk dient te bevinden.

De Leie en de alluviale vlakte van de Leie zijn duidelijk aangegeven op deze kaart. Nabij het studiegebied zijn het dorp en het kasteel van Olsene aangeduid. Aan de overkant van de rivier staat 'Osselgem' (Oesselgem) aangeduid. Iets verder ten westen staat Zulte aangeduid. Gezien de beperkte graad van detail van deze kaart kan hier verder weinig uit afgeleid worden.

4.3.2 VILLARETKAART (1745-1748)

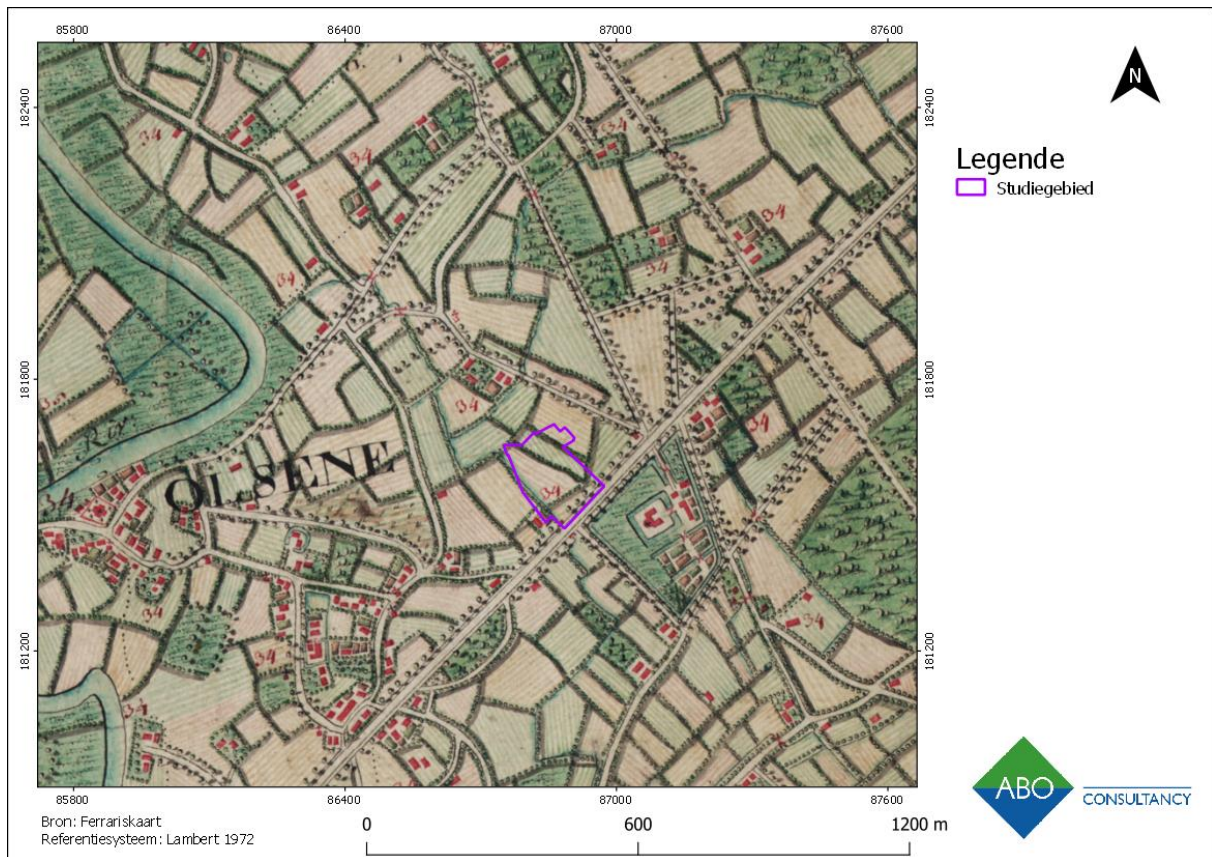

Figuur 30: Het studiegebied aangeduid op de Villaretkaart (Geopunt 2020)

Op de Villaretkaart (figuur 30) zien we dat huidige Grote Steenweg reeds bestaat. Deze staat hier aangeduid als de 'chaussée de Courtrai à Gand'. Rechtover het studiegebied is het kasteel van Olsene te zien. Ten westen van het studiegebied is wat bebouwing te zien, o.a. enkele sites met walgracht. Het dorp van Olsene bevindt zich dichterbij de Leiemeanders, ten noordwesten van het studiegebied.

Binnen het studiegebied staat geen bebouwing aangeduid. Het is onderverdeeld in percelen voor akkerland en weiland.

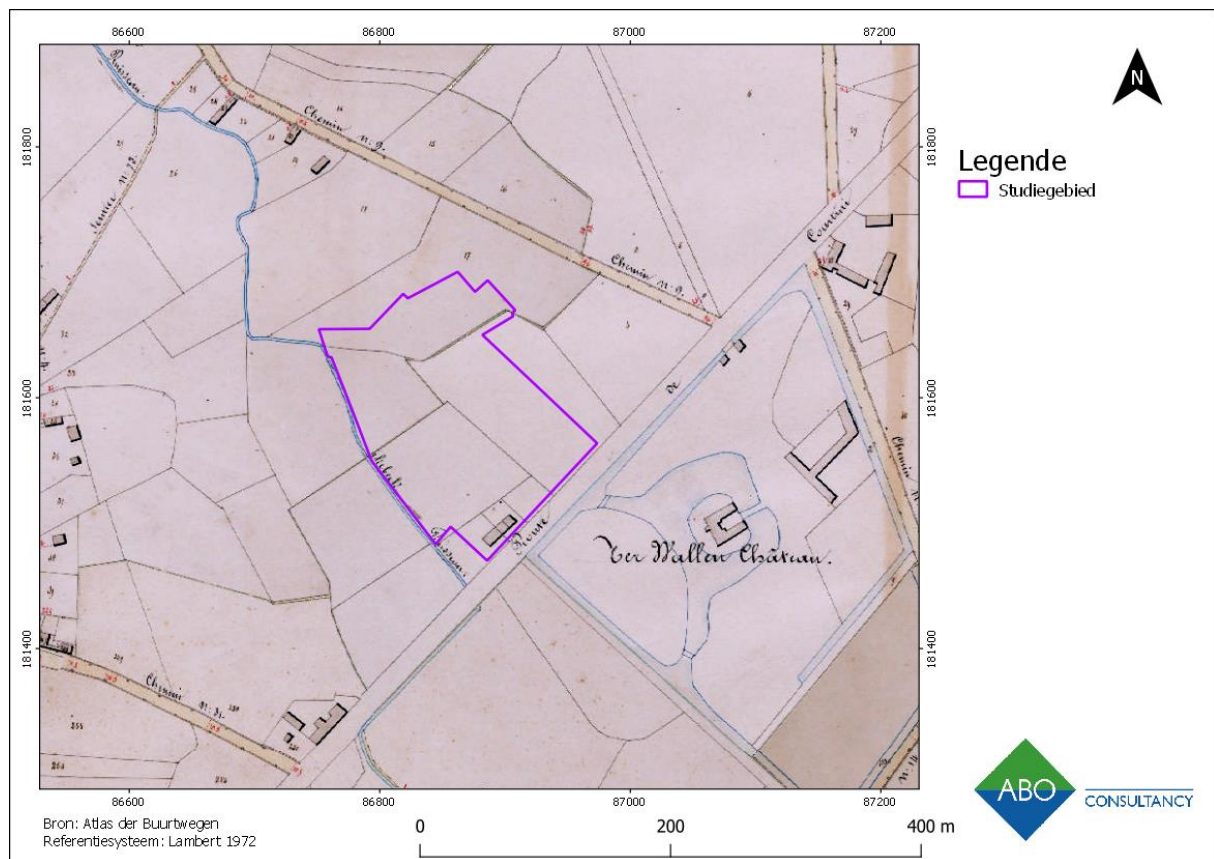
4.3.3 FERRARISKAART (CA. 1771- 1777)

Figuur 31: Het studiegebied aangeduid op de Ferrariskaart (Geopunt 2020)

Op de Ferrariskaart is het dorp Olsene te zien net ten zuiden van de Leimeander. Een tweede bewoningskern valt te onderscheiden nabij de steenweg. Het studiegebied bevindt zich wat meer ten oosten van de bewoning. Het kasteel van Olsene ten zuiden van het studiegebied is duidelijk te zien. Binnen het studiegebied staat geen bebouwing aangeduid. Het is verdeeld in percelen die in gebruik zijn als akkerland en weiland. Net ten oosten van het studiegebied staat wel een huis aangeduid.

4.3.4 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1840)

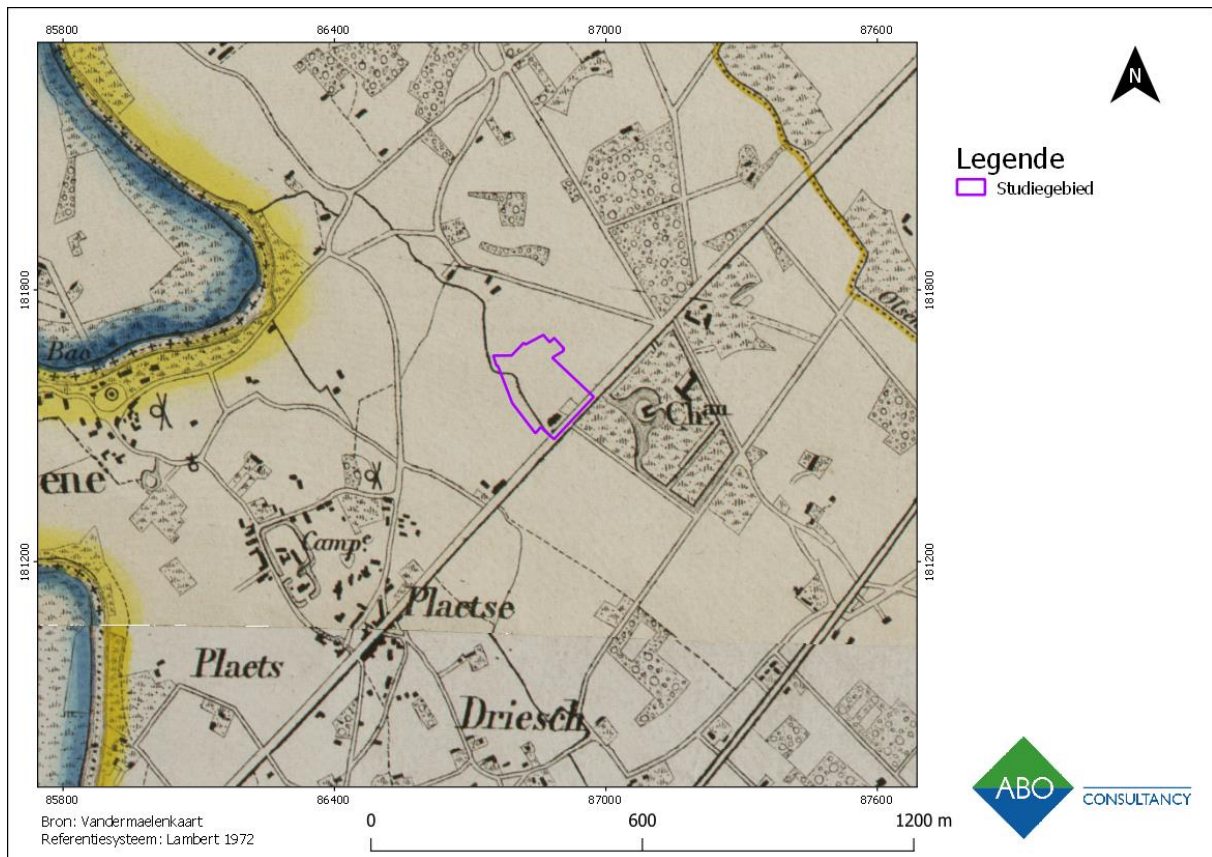

Figuur 32: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

Op de Atlas der Buurtwegen (figuur 32) is een huis te zien binnen het studiegebied aan de noordzijde. Net ten oosten van het studiegebied stroomt een beek, genaamd de Sterhe (Sterre) Beek.

Recht tegenover het studiegebied is het kasteel van Olsene te zien, hier is het aangeduid met de oude naam 'Ter Wallen'.

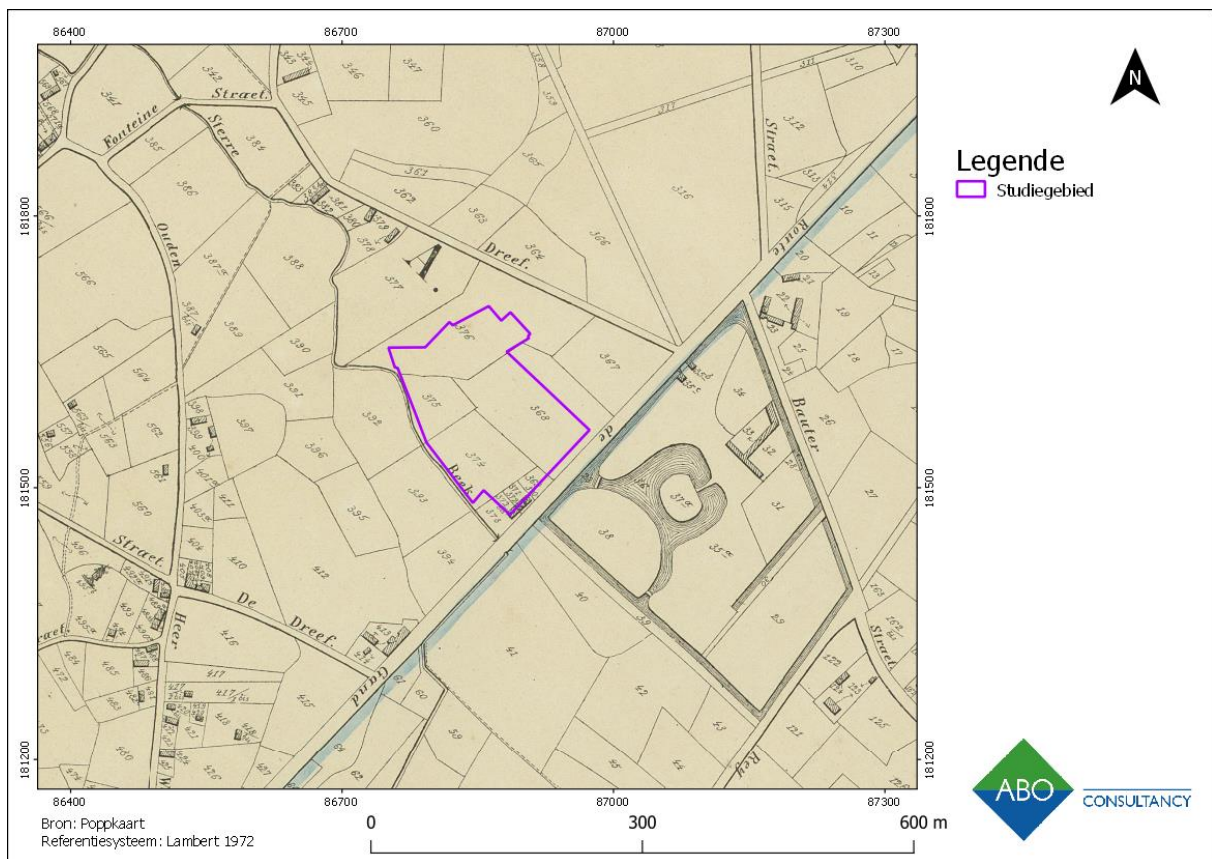
4.3.5 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

Figuur 33: Vandermaelenkaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

Op de Vandermaelenkaart (figuur 33) zien we dezelfde woning als op de Atlas der Buurtwegen aan de noordelijke zijde van het studiegebied. Ook de Sterke Beek (weliswaar naamloos) is op deze kaart te zien. Rechtover het studiegebied staat het kasteel van Olsene aangeduid als 'chateau'. Het dorp van Olsene bevindt zich nog steeds dicht bij de Leie dan tegenwoordig het geval is. De bewoning langsheen de huidige Grote Steenweg is wel uitgebreid. Bij dit gehucht staat het toponiem 'plaetse'. Mogelijk een aanduiding van een marktplein. Wat verder ten zuiden staat 'Driesch'. Dit kan duiden op de aanwezigheid van weidegrond.

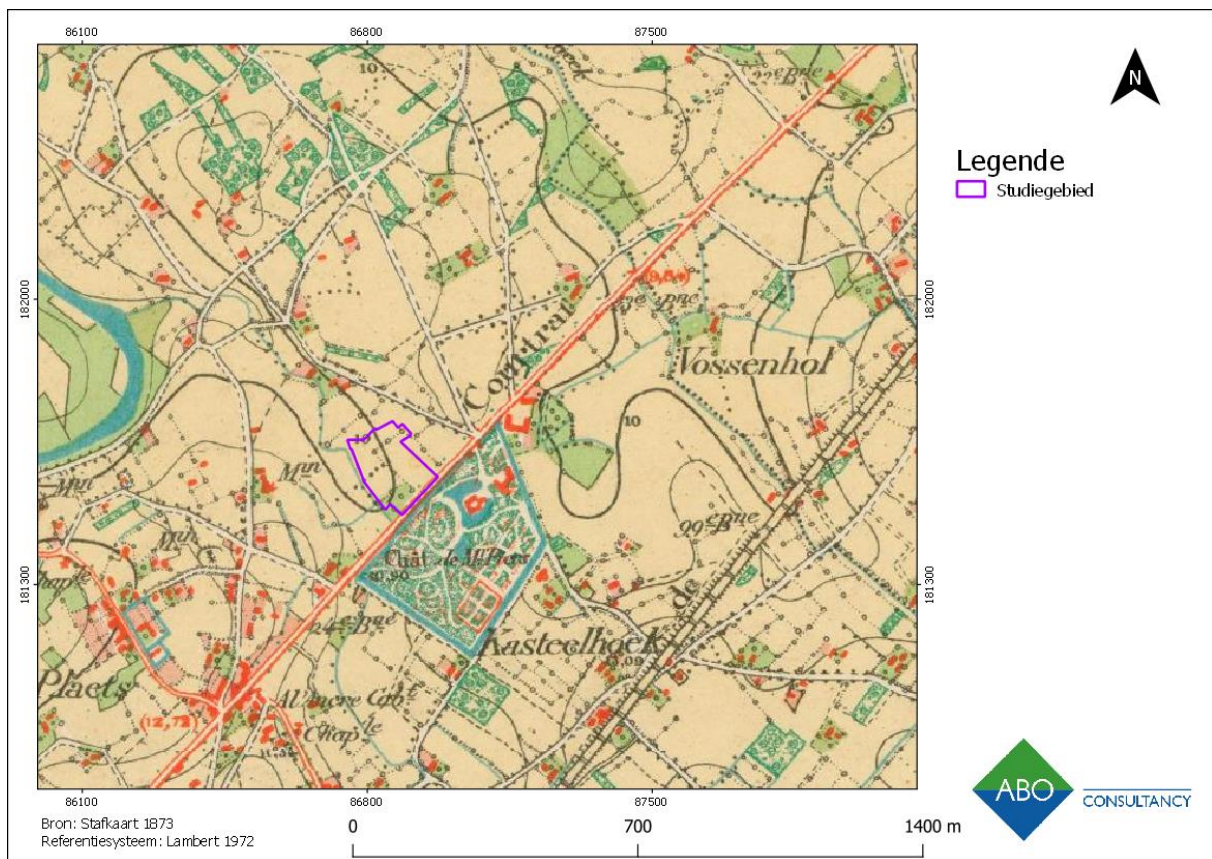
4.3.6 POPPKAART (CA. 1842-1879)

Figuur 34: Poppkaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

Op de Poppkaart (figuur 34) zien we dat zich nu twee woningen aan de noordzijde van het studiegebied bevinden. De beek aan de oostelijke zijde van het studiegebied staat hier aangeduid als de Sterrebeek. Het kasteel van Olsene is nog steeds duidelijk zichtbaar ten zuiden van het studiegebied. Het hoofdgebouw staat niet meer aangeduid. Ca. 1854 werd het kasteel afgebroken en heropgebouwd in neoclassicistische stijl. De werken waren vermoedelijk in volle gang t.t.v. de opmaak van deze kaart.

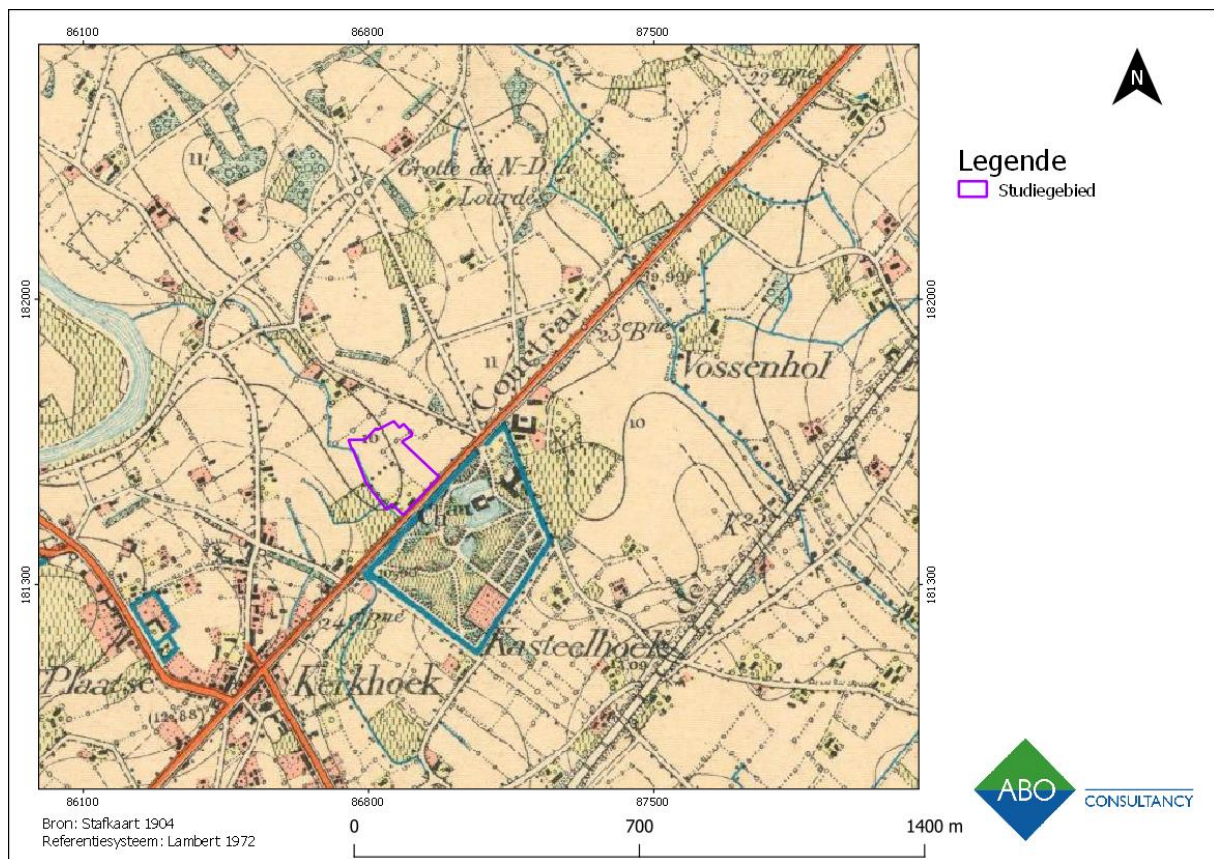
4.3.7 STAFKAART VAN BELGIË (1873)

Figuur 35: Stafkaart 1873 (Cartesius 2020)

Op deze stafkaart van België uit 1873 (figuur 35) zien we dat de bebouwing binnen het studiegebied verdwenen is. Het grootste gedeelte van het studiegebied lijkt in gebruik als akkerland, de zuidwestelijke hoek als weiland. Het kasteel is in zijn huidige vorm te zien ten zuiden van het studiegebied.

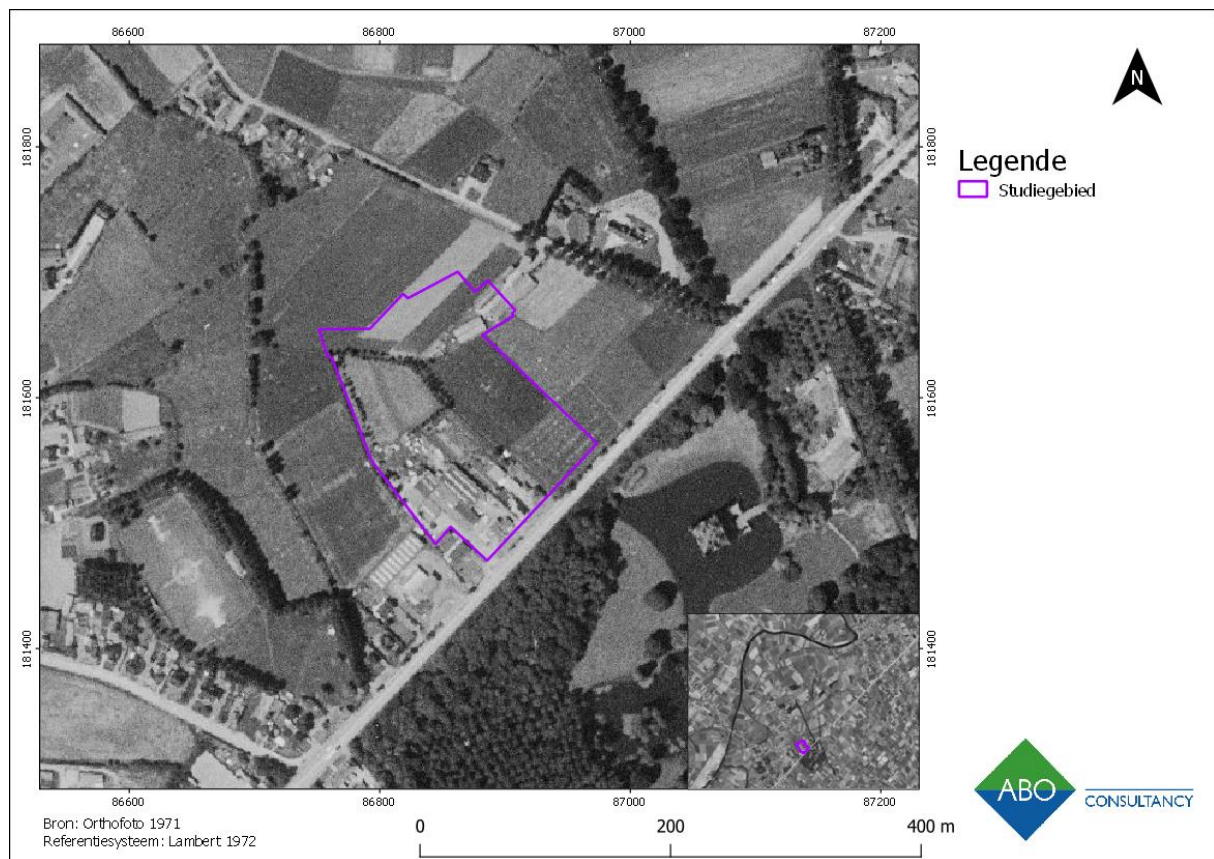
4.3.8 STAFKAART VAN BELGIË (1904)

Figuur 36: Stafkaart 1904 (Cartesius 2020)

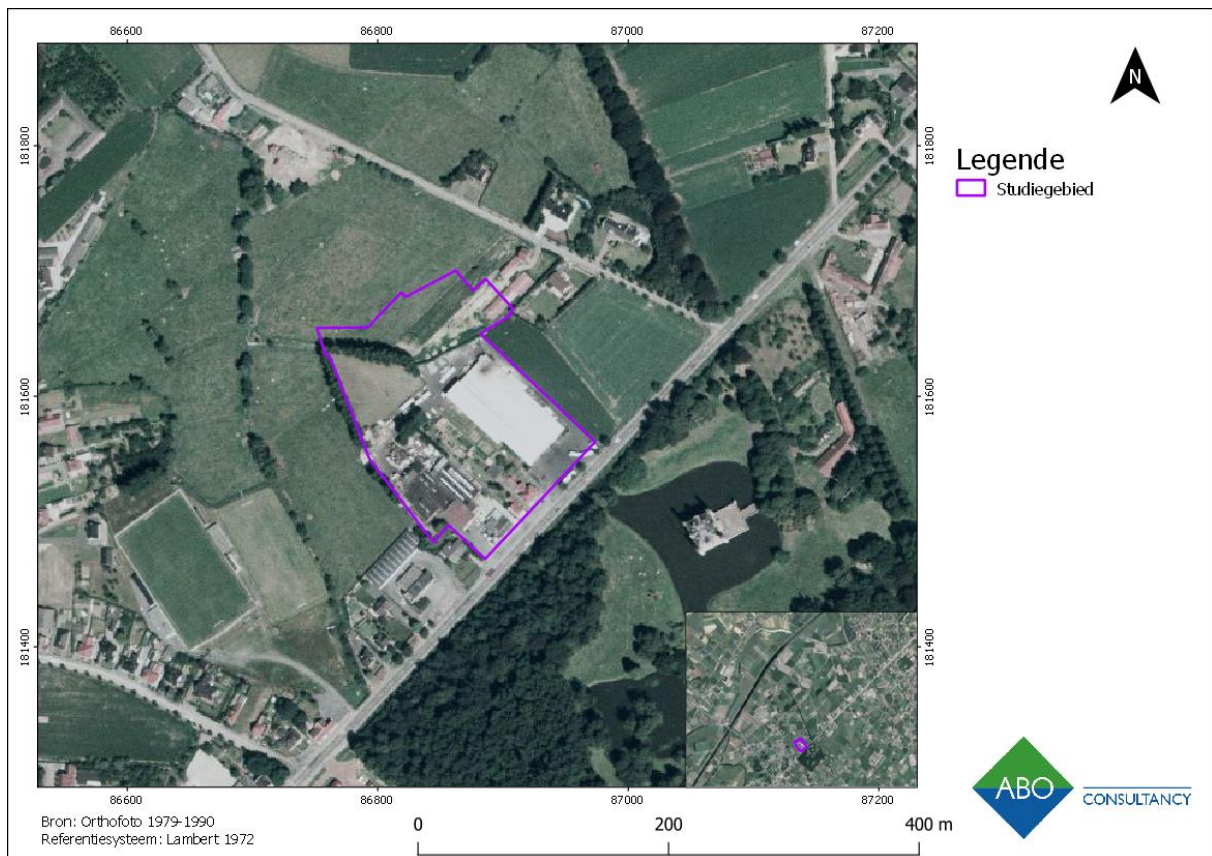
Op deze stafkaart uit 1904 (figuur 36) is te zien dat zich opnieuw bebouwing bevindt in de zuidwestelijke hoek van het studiegebied. Het gaat hier om twee gebouwen. Het kasteel van Olsene is te zien ten zuiden van het studiegebied.

4.4 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

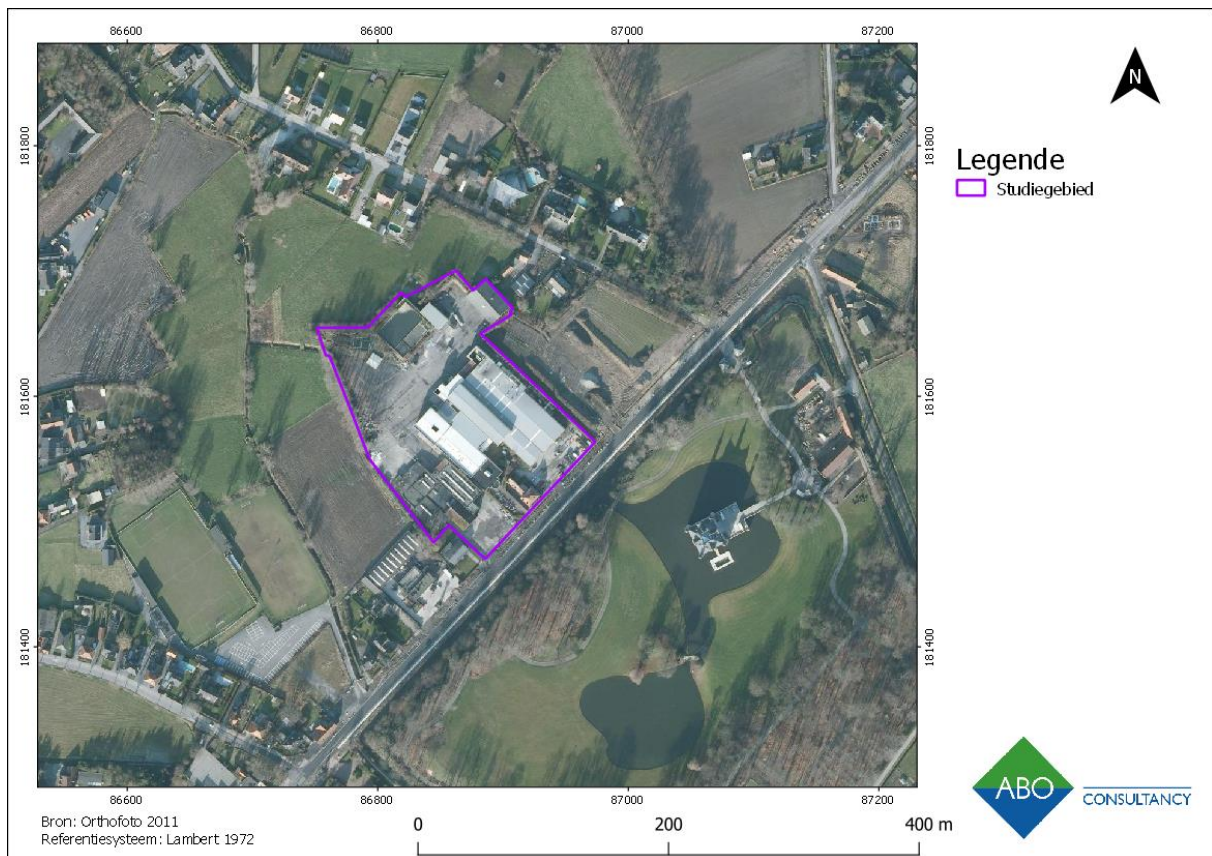
Figuur 37: Het studiegebied aangeduid op een orthofoto uit 1971 (Geopunt 2020)

Op de orthofoto uit 1971 (figuur 37) zien we dat zich in de noordwestelijke hoek van het studiegebied loodsen bevinden. Het zou kunnen dat het hier al gaat om het eierverwerkend bedrijf Dion Van de Wiele. Voor het overige is het studiegebied in gebruik als landbouwgrond. In de noordoostelijke hoek zijn wel gebouwen van een aanpalende boerderij te zien. Op de overzichtsfoto is de meanderende Leie te zien. In 1971 was dit gedeelte van de Leie nog niet rechtgetrokken.

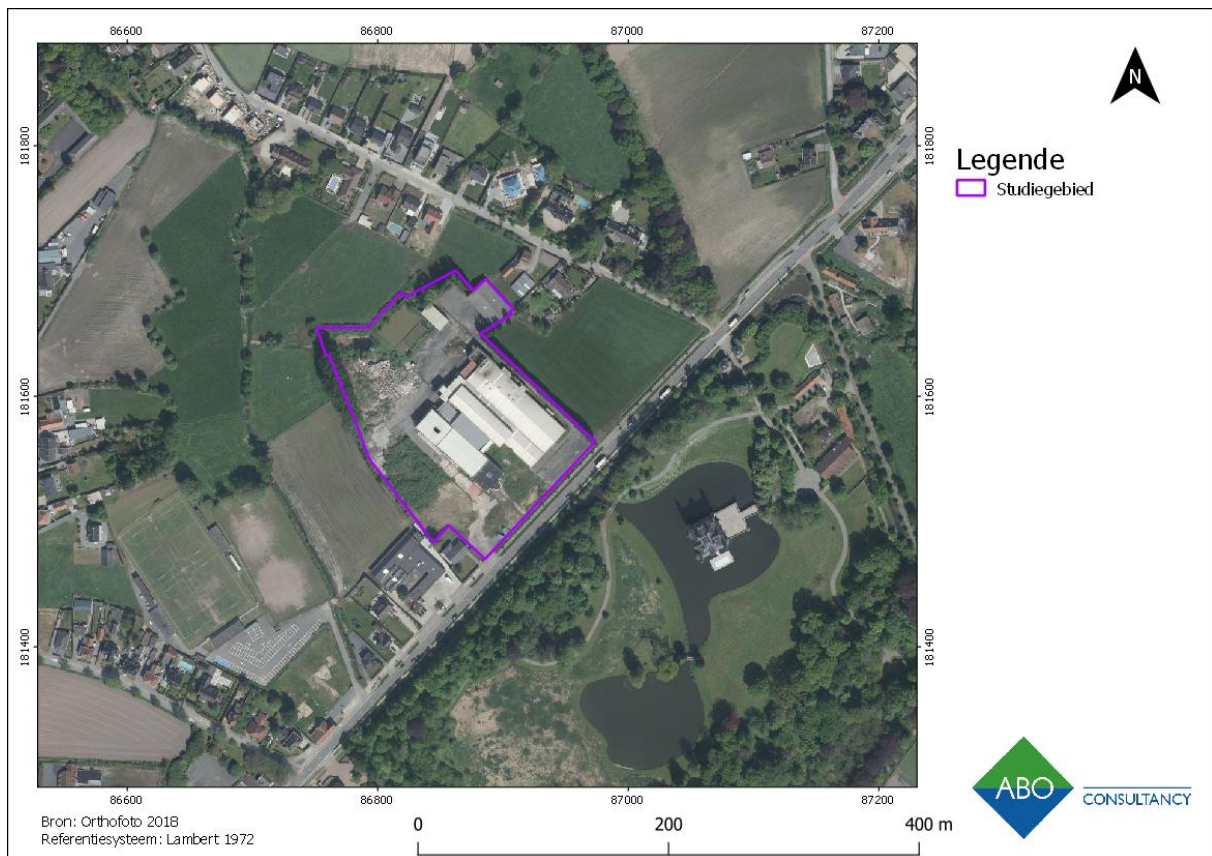
Figuur 38: Het studiegebied aangeduid op een orthofoto genomen tussen 1979-1990 (Geopunt 2020)

Op deze orthofoto (figuur 38), genomen in 1990, zien we dat zich nu ook een grote loods bevindt op de oostelijke helft van het terrein. Enkel het noordwestelijke gedeelte van het terrein is nog in gebruik als akkerland. De boerderijgebouwen bevinden zich nog steeds in de noordoostelijke hoek van het terrein. Op de overzichtsfoto is de rechtgetrokken Leie te zien, de meanders van weleer zijn verdwenen.

Figuur 39: Het studiegebied aangeduid op een orthofoto uit 2011 (Geopunt 2020)

Op deze orthofoto uit 2011 zien we de eierverwerkende fabriek zoals deze ooit was in volle glorie. Het gehele terrein is verhard en/of bebouwd. De fabriek sloot de deuren in 2006 maar het terrein bleef onaangeroerd.

Figuur 40: Het studiegebied aangeduid op de meest recente orthofoto (Geopunt 2020)

Op deze, meest recente, orthofoto (figuur 40) zien we dat de gebouwen aan de westelijke zijde van het studiegebied werden afgebroken. Dit gebeurde na een brand op het terrein in 2016. Het puin van de gebouwen werd gedumpt in de noordwestelijke hoek van het terrein, zoals ook te zien is op deze orthofoto.

5 LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK

5.1 INLEIDING

5.1.1 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het bureauonderzoek kon geen éénduidige aan- of afwezigheid van archeologische erfgoedwaarden aantonen ter hoogte van het onderzoeksgebied door een gebrek aan informatie over de gedetailleerde aardkundige gegevens van de ondergrond. Daarom werd op 8 november 2019 een landschappelijk booronderzoek met projectcode 2019K68 uitgevoerd op het terrein. Het studiegebied is iets lager gelegen, aan de rand van de alluviale vlakte van een oude Leiemeander.

Dit gebied was vrij drassig wat ook blijkt uit de bodemkartering. Het studiegebied bestaat uit drie bodemtypes: **Sdp**, **Pep** en **OB**. Deze laatste betreft een door menselijk ingrijpen gewijzigde bodem waarvan het oorspronkelijke bodemtype helaas niet meer achterhaald kon worden. Bodemtype **Sdp** komt voor in het grootste gedeelte van het studiegebied. Het gaat om een matig natte, lemige zandgrond zonder profielontwikkeling. Het gaat hier geschikte landbouw- en weidegrond. Bodemtype **Pep** is een natte grond op licht zandleem zonder profielontwikkeling. Deze is te nat voor landbouw maar kan wel nog gebruikt worden als weidegrond.

Het studiegebied betreft een verlaten fabrieksterrein. Het gehele terrein is verhard en bebouwd, met uitzondering van een strook aan de westelijke zijde. Hier werd na een brand reeds een deel van de bebouwing gesloopt.

Historische kaarten vanaf de 18de eeuw tonen aan dat het studiegebied onbebouwd is gebleven en een continu gebruik als landbouwgrond kende tot midden 19de eeuw. Vanaf dan verschijnt er een woning in de zuidwestelijke hoek van het terrein, het overige gedeelte blijft in gebruik als landbouwgrond. In de tweede helft van de 20ste eeuw verschijnen de eerste loodsen in de noordoostelijke hoek van het terrein. Deze breidden geleidelijk aan uit ten nadele van de landbouwgrond tot het hele studiegebied in beslag genomen wordt.

Aangezien een landschappelijk bodemonderzoek inzicht kan genereren inzake de aardkundige opbouw en de ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap, is deze methode geschikt om enerzijds na te gaan of de natuurlijke bodemopbouw zoals verwacht op basis van de bodemkaart nog aanwezig is en anderzijds om een indicatie te geven of er archeologisch relevante aardkundige eenheden bewaard gebleven zijn. De kans is immer vrij reëel dat het terrein (gedeeltelijk) verstoord is door de landbouwactiviteiten in het verleden en de impact van de recente loodsen.

5.1.2 VRAAGSTELLING

Tijdens het landschappelijk booronderzoek werd gepoogd een antwoord te formuleren op de onderzoeksvragen die hieronder opgelijst zullen worden. De onderzoeksvragen zullen beantwoord worden tijdens de conclusie op het einde van dit hoofdstuk.

- Wat is de aardkundige opbouw binnen het studiegebied en komt deze overeen met de verwachting op basis van de bodemkaart?

Indien ja:

- Welke lithologische karakteristieken (o.a. textuur, kleur, bijmenging, watertafel, vochtigheid en overgangen) kunnen worden waargenomen?

- Welke horizonten kunnen worden waargenomen?

- Zijn er ontbrekende horizonten? Hoe kan dit verklaard worden?

- Zijn er één of meerdere begraven bodems aanwezig?

- Zijn er indicaties voor erosie?

Indien nee:

- Welke lithologische karakteristieken (o.a. textuur, bijmenging, kleur, watertafel, vochtigheid en overgangen) kunnen worden waargenomen?

- Welke horizonten kunnen worden waargenomen?

- Zijn er ontbrekende horizonten? Hoe kan dit verklaard worden?

- Wat zeggen de sedimenten over de waterhuishouding?

- Zijn er één of meerdere begraven bodems aanwezig?

- Zijn er indicaties voor erosie?

- Wat is de omvang van deze anomalie?

- Is de anomalie natuurlijk of antropogeen?
- Welke processen hebben deze anomalie veroorzaakt?
- Zou deze anomalie een afwezigheid van archeologische resten kunnen veroorzaken?

5.2 WERKWIJZE EN STRATEGIE

Uit het bureauonderzoek bleek het noodzakelijk eerst een landschappelijk bodemonderzoek door middel van boringen uit te voeren. Op 8 november 2019 zijn door ABO nv 8 landschappelijke boringen uitgevoerd op het terrein. Aanvankelijk waren 9 boringen voorzien maar boring 1 in de noordwestelijke hoek kon niet uitgevoerd worden wegens de aanwezigheid van storthopen voor grondstockage (cf. figuur 41). De boringen zijn uitgevoerd in een driehoeksgrid van 50m x 40m. Figuur 42 geeft een visuele weergave van de locaties van de boringen op de meest recente orthofoto.

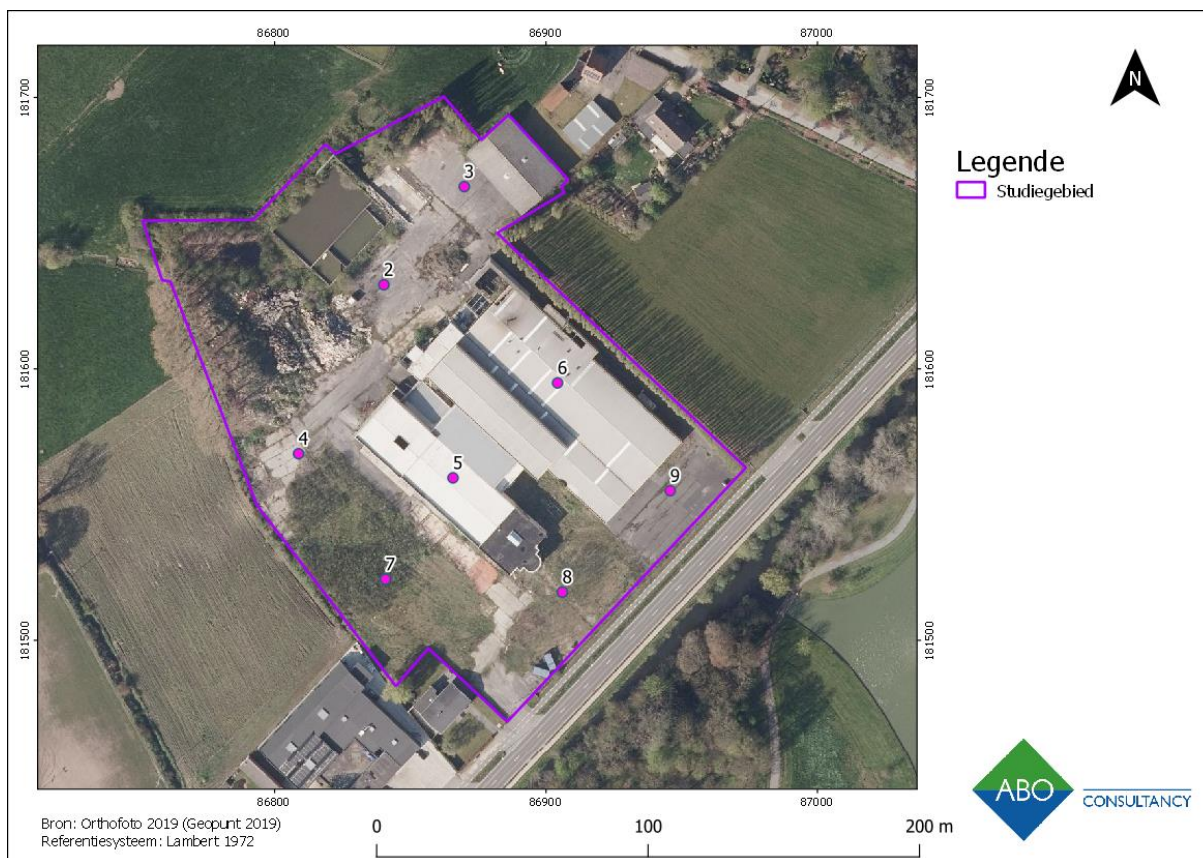
Alle boringen werden mechanisch uitgevoerd met 'liners'. Eerst werd steeds voorgeboord met een kernboor. Er werd steeds geboord tot de C-horizont bereikt werd zodat de volledige bodemopbouw in beschouwing kon genomen worden. De boorprofielen werden telkens gefotografeerd en geregistreerd. Van iedere boring is de locatie ingemeten met GPS.

- o De lokalisering en hoogtebepaling van de boorpunten gebeurt conform CGP 7.3.2.2°.
- o De beschrijving en verwerking van de profielen gebeurt conform CGP 6.11.8 en CGP 7.3.3.5°
- o De documentatie, verwerking, interpretatie en waardering van eventuele vondsten gebeurt conform CGP 11.3.2 en 12.5.4.
- o Er is geen staalname voor natuurwetenschappelijk materiaal in functie van paleo-ecologische of ecologisch-archeologische interpretaties verplicht (CGP 9.5.1.).

De resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek worden hieronder in detail besproken (hst. 5.3).

Figuur 41: De storthopen ter hoogte van de locatie voorzien voor boring 1 (ABO nv 2019)

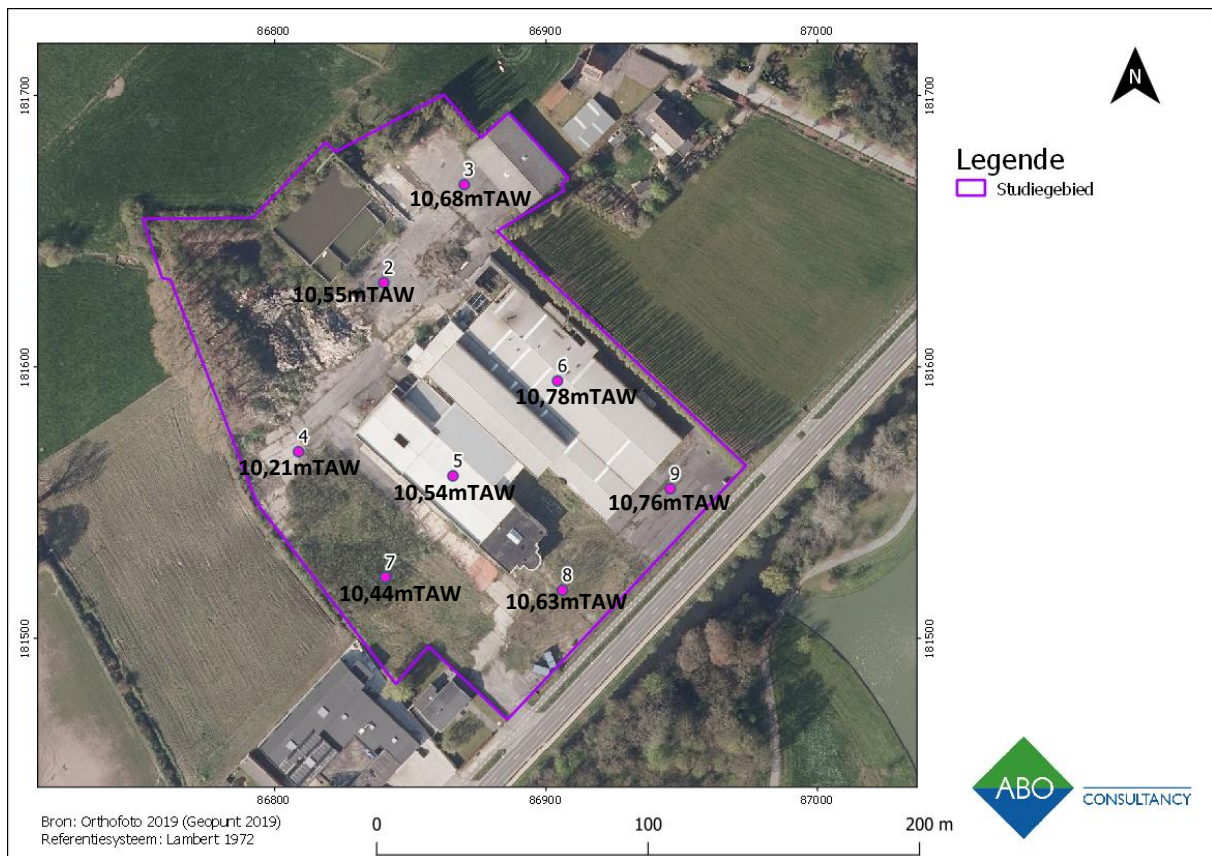
Figuur 42: Locatie van de uitgevoerde boringen met boornummers weergegeven op een orthofoto uit 2019 (Geopunt 2020)

Boring	X-coördinaat	Y-coördinaat	Hoogte (mTAW)
2	86840,3002	181630,9566	10,55
3	86869,6546	181667,1350	10,68
4	86808,8665	181568,6824	10,21
5	86865,8029	181559,7861	10,54
6	86904,3536	181594,7783	10,78
7	86840,8933	181522,4216	10,44
8	86906,1329	181517,6769	10,63
9	86945,8697	181555,0414	10,76

Figuur 43: Tabel met de coördinaten van de uitgevoerde boringen

5.3 BORINGEN

In totaal zijn er 8 boringen uitgevoerd binnen het studiegebied. Zoals eerder vermeld (cf. hst. 5.2) kon boring 1 niet uitgevoerd worden wegens de aanwezigheid van storthopen voor grondstockage. Alle boringen bevonden zich op perceel 368K. Het terrein is volledig verhard en bebouwd met fabriekslodsen.

Figuur 44: De boringen met de TAW-hoogtes van het maaiveld ter hoogte van elke boring op een orthofoto uit 2019 (Geopunt 2020)

Algemeen kan voor elke uitgevoerde boring gesteld worden dat er nog een AC-profiel aanwezig is. Een B-horizont werd nergens op het terrein vastgesteld. De bovenste laag bestaat voor boring 2, 3, 4, 5, 6 en 9 uit ca. 20cm beton (A1), gevolgd door een laag grind/kiezens (A2). Bij boring 6 is een laag isolatie tussen twee betonlagen aanwezig. Bij boring 7 is er sprake van een laag grind meteen onder het gras. Daaronder bevindt zich opgebrachte grond. Bij boring 8 bestaat de bovenste laag uit klinkerverharding met daaronder gestabiliseerd zand en opgebrachte grond. De dikte van de opgebrachte lagen varieert tussen 60 en 125cm.

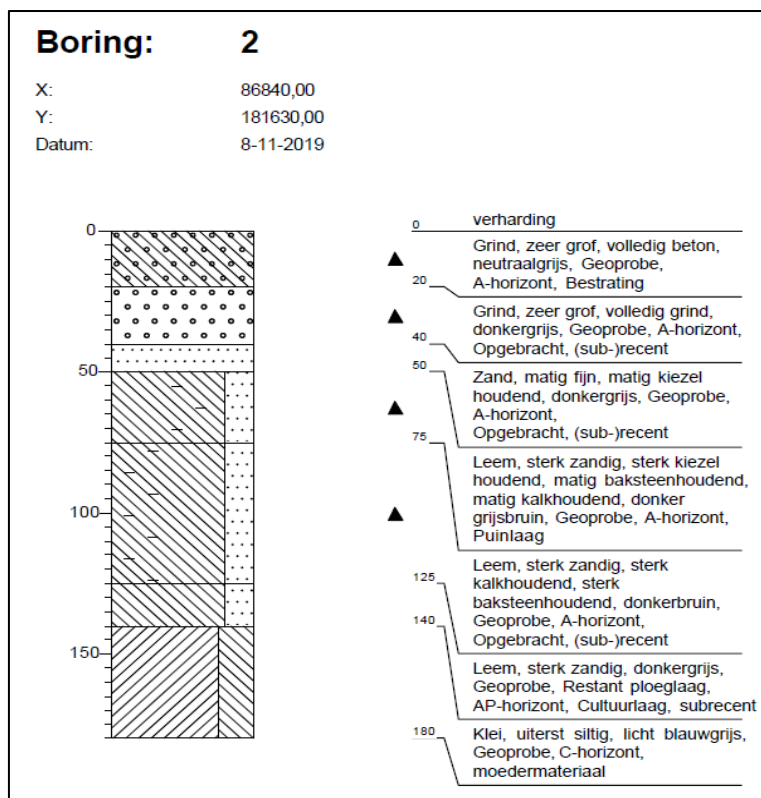
Onder de opgebrachte grondlagen bevindt zich bij boring 2, 3, 4, 5, 7, 8 en 9 het restant van een Ap1-horizont (ploeglaag). De dikte van deze ploeglaag varieert tussen 5 en 20cm en bestaat in alle gevallen uit zandige leem. Bij boring 6 en 7 is dit restant van een ploeglaag niet bewaard gebleven, hier bestaat de onderste A-horizont uit geroerd materiaal dat meteen overgaat in de C-horizont.

De C-horizont is grijsblauw van kleur en bestaat uit sterk tot uiterst siltige klei. Enkel bij boring 6 is de C-horizont neutraal geelbruin van kleur. Bij boring 3, 5, 8 en 9 is een oxidatie-reductiegrens te zien.

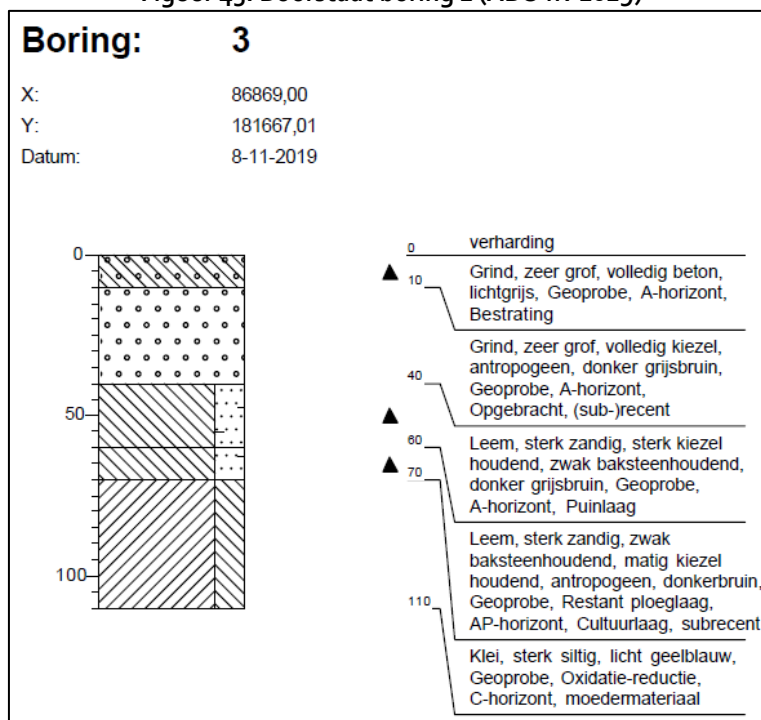
5.3.1 BORING 2, 3, 4, 5, 8 EN 9: RESTANT VAN EEN AP-HORIZONT

Deze boringen hebben een AC-profiel. Een B-horizont is niet bewaard gebleven. De Ap-horizont bestaat telkens uit sterk zandige leem en begint tussen de 50 en 125cm-mv. De dikte varieert van 5cm tot 20cm.

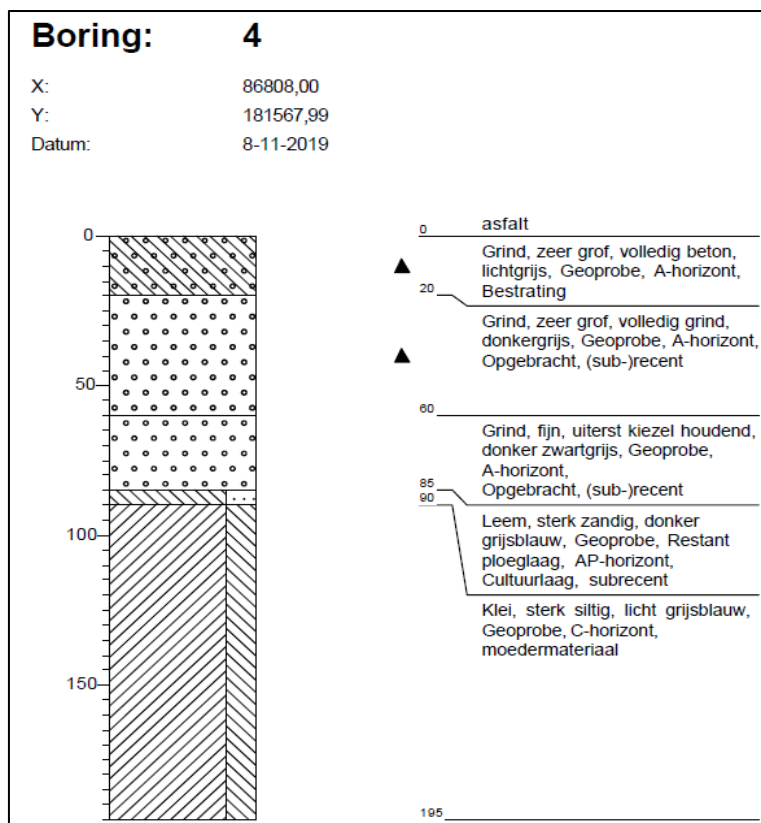
De C-horizont bestaat uit blauwgrijze, sterk tot uiterst siltige klei. Deze begint tussen de 70 en 140cm-mv.

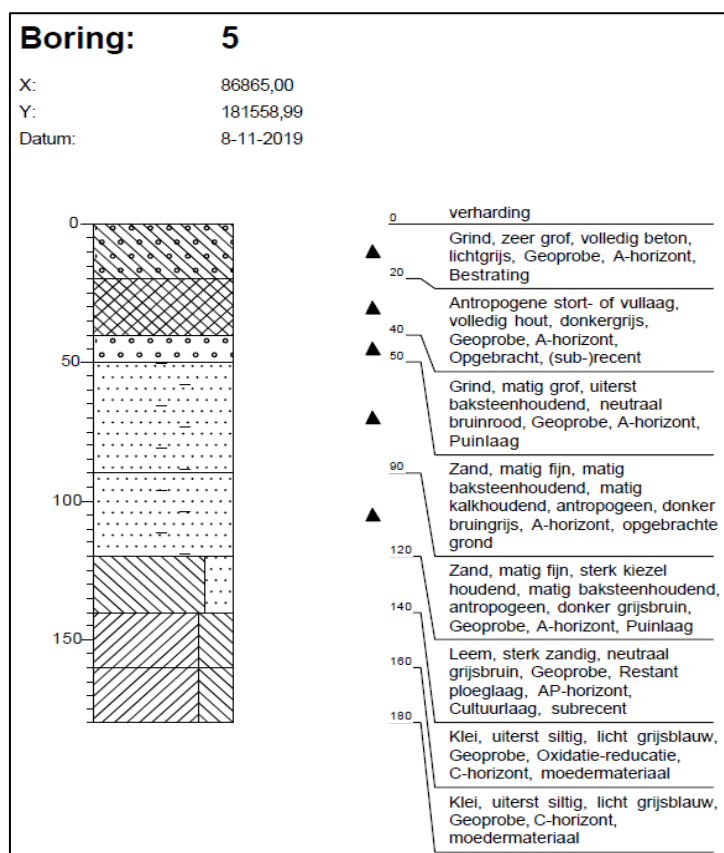
Figuur 45: Boorstaat boring 2 (ABO nv 2019)

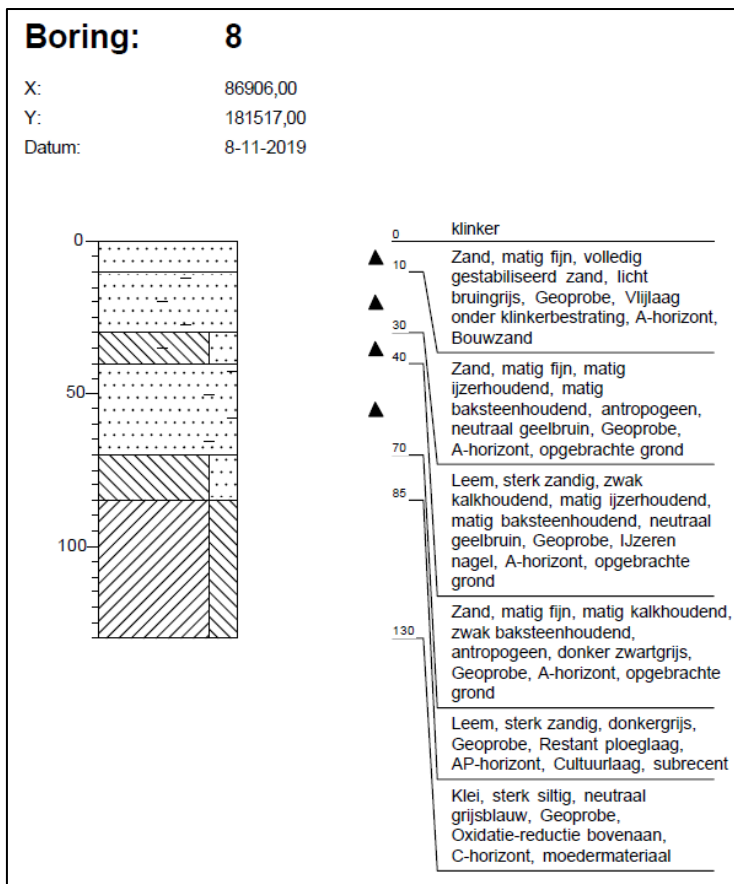
Figuur 46: Boorstaat boring 3 (ABO nv 2019)

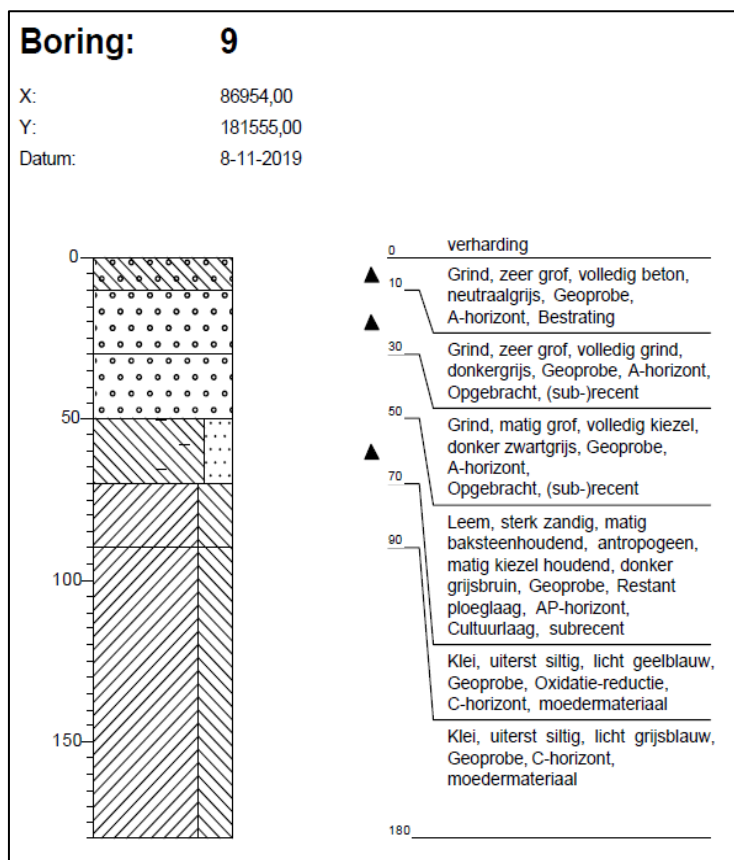
Figuur 47: Boorstaat boring 4 (ABO nv 2019)

Figuur 48: Boorstaat boring 5 (ABO nv 2019)

Figuur 49: Boorstaat boring 8 (ABO nv 2019)

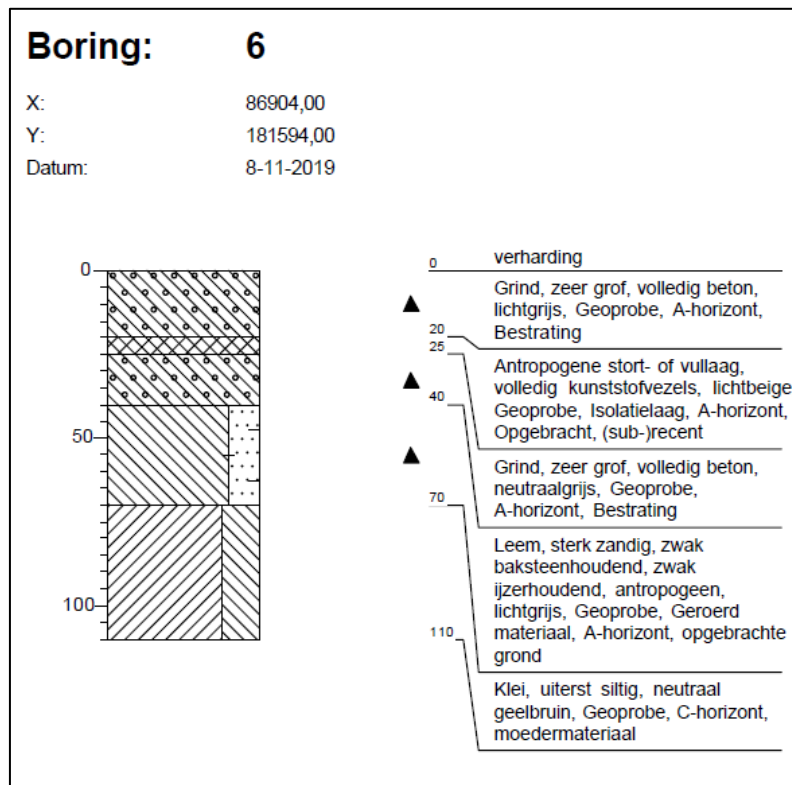
Figuur 50: Boorstaat boring 9 (ABO nv 2019)

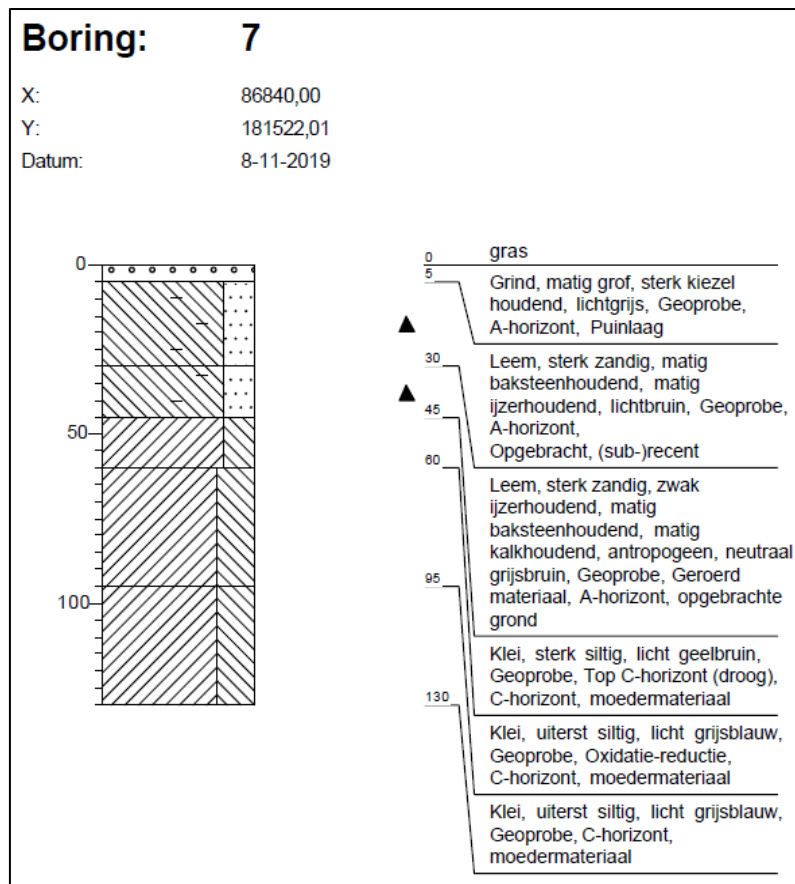
Figuur 51: Foto boring 2,3,4,5,8 en 9 (ABO nv 2019)

5.3.2 BORING 6 EN 7: AC-PROFIEL, GEROERD MATERIAAL IN ONDERSTE A-HORIZONT

Boring 6 en 7 vertonen eveneens aan AC-profiel. Een B-horizont is niet bewaard gebleven en ook een ploeglaag ontbreekt. De onderste A-horizont bestaat uit geroerd materiaal. Hieronder volgt de C-horizont. De C-horizont begint vrij ondiep op ca. 70cm-mv voor boring 6 en 45cm-mv voor boring 7. De C-horizont bestaat uit uiterste siltige klei in beide boring. De kleur is geelbruin in boring 6 en lichtblauw-grijs bij boring 7. Bij boring 7 kon ook de oxidatie-reductiegrens vastgesteld worden.

Figuur 52: Boorstaat boring 6 (ABO nv 2019)

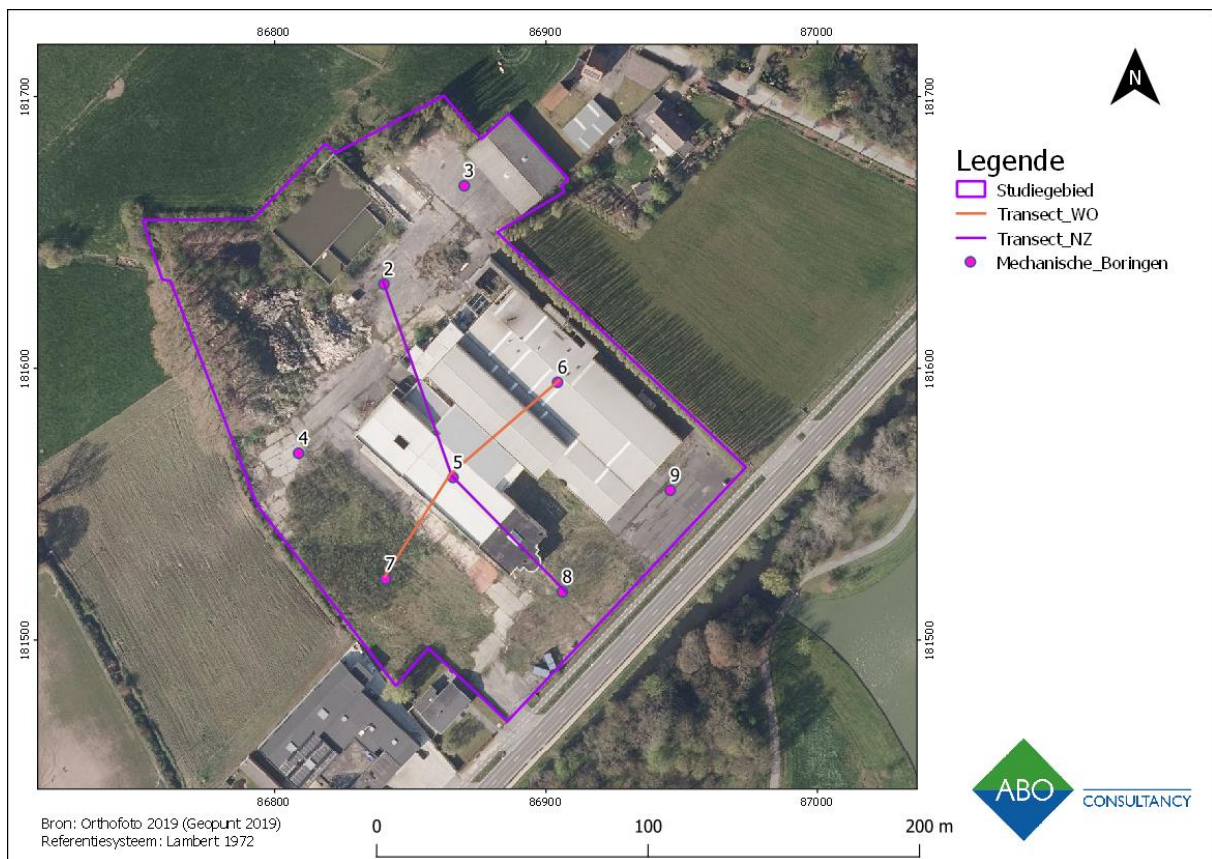

Figuur 53: Boorstaat boring 7 (ABO nv)

Figuur 54: Foto boring 6 en 7 (ABO nv 2019)

5.4 TRANSECTEN

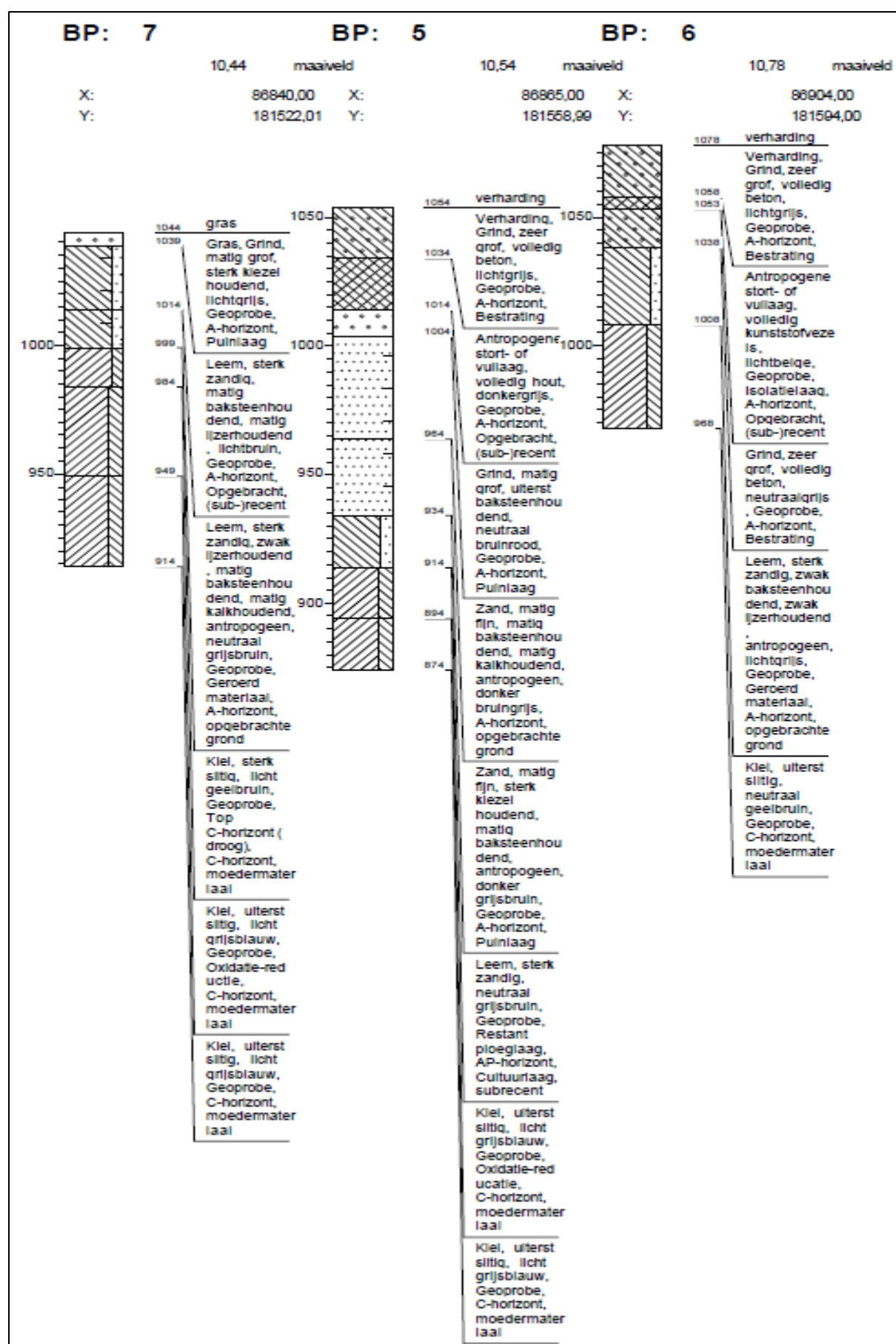

Figuur 55: Locatie van de boortransecten op de meest recente orthofoto (Geopunt 2020)

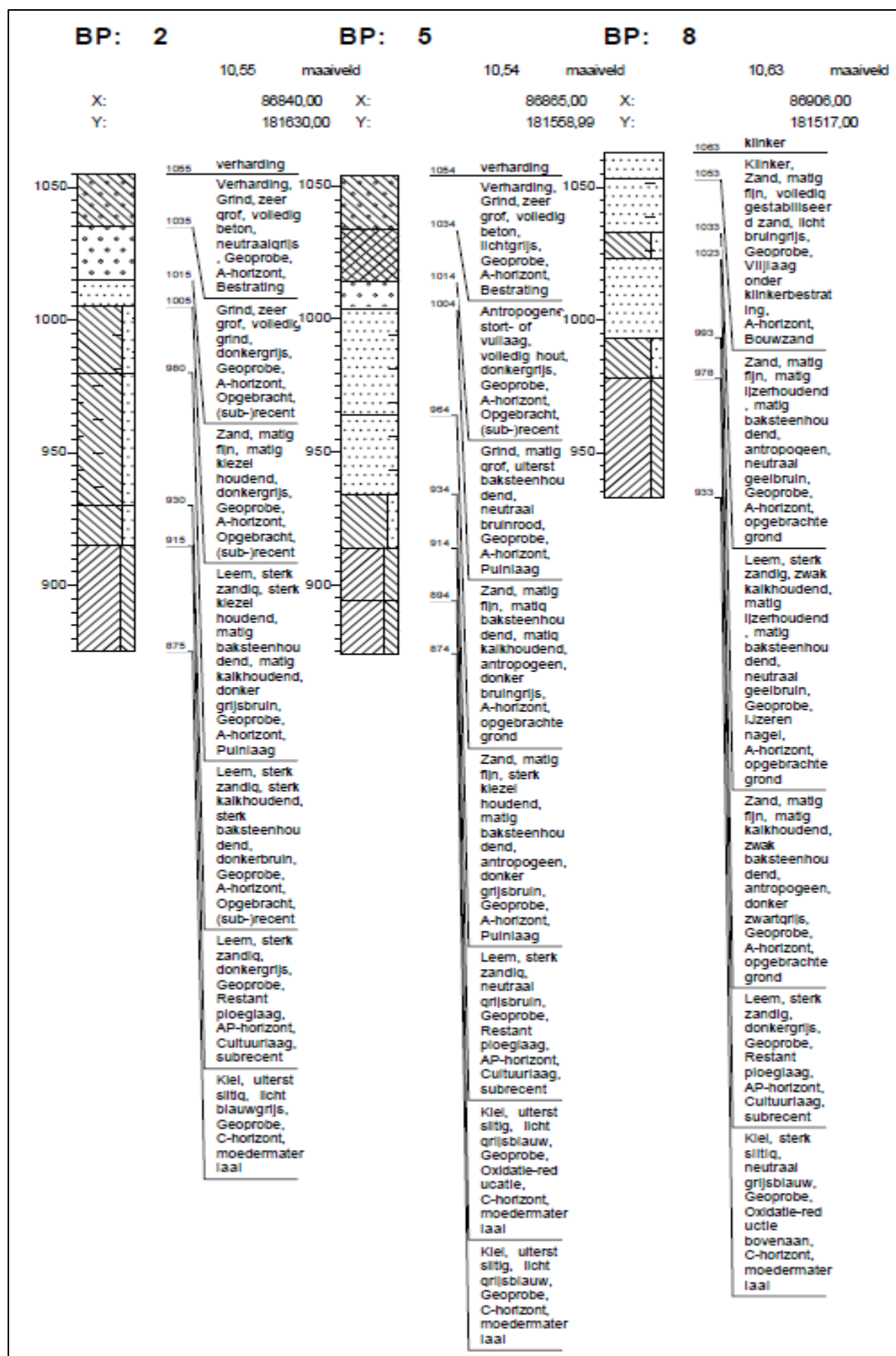
Op het boortransect noord-zuid (figuur 56) zien we dat het terrein stijgt in zuidelijke richting (richting de Grote Steenweg). Dit is ook al gebleken uit het hoogteprofiel noord-zuid (cf. hst. 3.1.1) en komt overeen met de landschappelijke ligging: ten noorden van het studiegebied bevindt zich de alluviale vlakte van de Leie, ten zuiden de lokale stuifzandrug waarop het kasteel van Olsene gelegen is.

Op het boortransect oost-west merken we een geleidelijke stijging richting het oosten op. Ook dit komt overeen met het genomen hoogteprofiel (cf. hst. 3.1.1). Net ten westen van het studiegebied loopt een gedeelte van de Hullinglosbeek. Microtopografisch is het dan ook logisch dat het terrein lichtjes stijgt richting het oosten, gezien beken steeds een weg zoeken over het laagst gelegen gedeelte van een terrein.

Het terrein werd genivelleerd in de 20ste eeuw. Vermoedelijk was het reeds genivelleerd voor landbouwactiviteiten midden 20ste eeuw en werd de grond dan nog eens gelijkgetrokken voor de bouw van de fabriekshallen. Gezien de nivellering is het verschil in hoogte tussen de boringen niet erg groot.

Figuur 56: Boortranssect west-oost (ABO nv 2019)

Figuur 57: Boortranssect noord-zuid (ABO nv 2019)

5.5 INTERPRETATIE

5.5.1 CONCLUSIE

Volgens de bodemkaart bestaat het studiegebied voor het grootste gedeelte uit bodemtype **Sdp**, een matig natte, lemige zandgrond zonder profielontwikkeling. Deze bodem is geschikt als landbouw- en weidegrond. In het westen van het studiegebied staat een kleiner gedeelte gekarteerd als bodemtype **Pep**. Het gaat hier om een natte grond op licht zandleem zonder profielontwikkeling. Dit bodemtype is te nat voor landbouw maar kan wel nog gebruikt worden als weidegrond.

Alle boringen hebben een AC-profiel, een B-horizont is nergens bewaard gebleven. De A-horizont bestaat uit meerdere lagen, meestal verharding met daaronder enkele puinhoudende lagen opgebrachte grond. Enkel bij boring 7 bestond de toplaag uit gras gevolgd door een grindlaagje. Historisch is gekend dat zich t.h.v. een fabrieksgebouw bevond dat ca. 2006 werd afgebroken, waarna het terrein braak lag.

Bij boring 6 en 7 bestaat de onderste laag van de A-horizont uit geroerd materiaal. Bij de andere boringen is nog een restant van een Ap1-horizont bewaard. Deze bestaat telkens uit sterk zandig leem.

De C-horizont bestaat overal uit sterke tot uiterst siltige klei. De kleur is over het algemeen blauwgrijs. Enkel bij boring 6 is de kleur geelbruin.

Concluderend kan gesteld worden dat er nergens op het terrein een B-horizont bewaard gebleven is. De fabrieksgebouwen op het terrein hebben gezorgd voor een verstoring die tussen de 50 en 125cm-mv diep reikt. Daaronder is in sommige gevallen nog een dun laagje van de voormalige ploeglaag bewaard gebleven. Hieronder begint de C-horizont. Gezien de sterke verstoring valt het oorspronkelijke bodemtype slechts moeilijk vast te stellen. Waar een Ap1-horizont bewaard gebleven is, kan op basis van de grijsbruine kleur en de zandleemtextuur bodemtype **Sdp** vermoed worden.

Hoewel er geen B-horizont werd aangetroffen is er toch nog kans op het aantreffen van sporen uit periodes later dan de steentijd (sporensites), gezien dieperliggende sporen nog bewaard kunnen zijn in de C-horizont. Het landschappelijk potentieel voor steentijd was reeds lager ingeschat gezien de drassige ligging en de bodems zonder profielontwikkeling. D.m.v. van het landschappelijk booronderzoek kan een steentijdpotentieel nu quasi volledig uitgesloten worden. Een verkennend en/of waarden booronderzoek heeft dan ook geen nut. Wel wordt een proefsleuvenonderzoek aangeraden gezien de kans op dieperliggende sporen uit periodes jonger dan de steentijd.

5.5.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

- Wat is de aardkundige opbouw binnen het studiegebied en komt deze overeen met de verwachting op basis van de bodemkaart?

Op basis van de bodemkaart werd bodemtype **Sdp** verwacht, een matig natte, lemige zandgrond zonder profielontwikkeling. Deze bodem is geschikt als landbouw- en weidegrond. In het westen van het studiegebied staat een kleiner gedeelte gekarteerd als bodemtype **Pep**. Het gaat hier om een natte grond op licht zandleem zonder profielontwikkeling. Dit bodemtype is te nat voor landbouw maar kan wel nog gebruikt worden als weidegrond. Gezien de sterk verstoorde ondergrond is het moeilijk om het oorspronkelijke bodemtype vast te stellen. Waar een Ap1-horizont bewaard gebleven is, kan op basis van de grijsbruine kleur en de zandleemtextuur bodemtype **Sdp** vermoed worden.

Indien ja: Niet van toepassing

- Welke lithologische karakteristieken (o.a. textuur, kleur, bijmenging, watertafel, vochtigheid en overgangen) kunnen worden waargenomen?
- Welke horizonten kunnen worden waargenomen?
- Zijn er ontbrekende horizonten? Hoe kan dit verklaard worden?
- Zijn er één of meerdere begraven bodems aanwezig?
- Zijn er indicaties voor erosie?

Indien nee:

- Welke lithologische karakteristieken (o.a. textuur, bijmenging, kleur, watertafel, vochtigheid en overgangen) kunnen worden waargenomen?

De textuur van de C-horizont bestond steeds uit siltige klei. De grondwatertafel werd niet waargenomen.

- Welke horizonten kunnen worden waargenomen?

Bij alle boringen werd een AC-profiel vastgesteld.

- Zijn er ontbrekende horizonten? Hoe kan dit verklaard worden?

Een B-horizont werd niet vastgesteld. Dit kan verklaard worden door verstoring binnen het onderzoeksgebied. Enerzijds door landbouwactiviteiten activiteiten uit het verleden, anderzijds door de meer recente verstoring van de huidige fabrieksgebouwen op het terrein.

- Wat zeggen de sedimenten over de waterhuishouding?

De grondwatertafel werd niet vastgesteld. Algemeen is de landschappelijke ligging wel lager in drassig gebied.

- Zijn er één of meerdere begraven bodems aanwezig?

Nee.

- Zijn er indicaties voor erosie?

Nee.

- Wat is de omvang van deze anomalie?

De verstoring werd vastgesteld in alle boringen en varieert in diepte tussen 50 en 125cm-mv.

- Is de anomalie natuurlijk of antropogeen?

De anomalie is rechtstreeks te linken aan de bebouwing op het terrein en dus antropogeen.

- Welke processen hebben deze anomalie veroorzaakt?

Er zijn geen bodemprocessen werkzaam, het gaat om een antropogene verstoring veroorzaakt door bebouwing op het terrein.

- Zou deze anomalie een afwezigheid van archeologische resten kunnen veroorzaken?

Gezien in zes van de acht boringen een restant van een Ap1-horizont werd vastgesteld is er nog een kans op dieperliggende archeologische sporen op de overgang naar de C-horizont. Ondiepe sporen en resten uit de steentijd zijn echter niet meer te verwachten.

6 BESLUIT

6.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van landschappelijke en archeologisch/historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het studiegebied.

Het studiegebied bevindt zich landschappelijk gezien iets lager, aan de rand van de alluviale vlakte van een oude Leiemeander. Dit gebied is vrij drassig en dus minder geschikt voor bewoning in vroegere tijden. Ook voor de steentijdperiode was een dergelijk gebied minder aantrekkelijk. Bodemkundig wordt dit ook onderschreven: het studiegebied bestaat uit bodemtypes **Sdp** en **Pep**. Bodemtype **Sdp** is een matig natte, lemige zandgrond zonder profielontwikkeling. Deze komt voor binnen het grootste gedeelte van het studiegebied. Het gaat hier om geschikte landbouw- en weidegrond. In het zuidwesten van het studiegebied komt bodemtype **Pep** voor, deze natte grond op licht zandleem zonder profielontwikkeling is te nat voor landbouw maar wel geschikt als weidegrond. Op basis van landschappelijk bodemonderzoek werd aan AC-profiel vastgesteld. Een B-horizont is niet bewaard gebleven. Door de landschappelijke ligging en drassige ondergrond was er al een laag steentijdpotentieel. Op basis van het voorgaande zijn er dan ook geen steentijdresten te verwachten.

De CAI-meldingen in de omgeving betreffen voornamelijk sites met walgracht. De kans is groot dat het hier om pachthoeves gaat die afhingen van het Hof ter Wallen (later kasteel van Olsene). Dit kasteel bevindt zich op 20m ten zuiden van het studiegebied en heeft wortels in de 11de eeuw. Bij veldprospecties in de omgeving werden aardewerkfragmenten uit de Romeinse periode en vroege middeleeuwen aangetroffen. Het gaat hier om oppervlaktemateriaal dat ook van elders kan meegevoerd zijn. Wel geeft het een indicatie voor sporen uit deze periodes in de ruimere omgeving van het studiegebied.

Op historische kaarten vanaf de 18de eeuw zien we dat het studiegebied onbebouwd is gebleven en in gebruik was als akkerland en/of weiland tot ca. begin 20ste eeuw. Vanaf ca. 1840 verschijnt wel een woning in de zuidwestelijke hoek van het terrein. De rest van het terrein blijft in gebruik als akkerland. Op de orthofoto uit 1971 is te zien dat de noordoostelijke hoek van het terrein ingenomen wordt door fabrieksgebouwen, de rest is voornamelijk in gebruik als akkerland. De fabrieksgebouwen en verhardingen breidden geleidelijk aan uit tot deze het hele terrein in beslag nemen zoals heden ten dage het geval is.

Het archeologisch potentieel wordt op basis van de landschappelijke ligging, de CAI-meldingen en het historisch kaartmateriaal ingeschat als matig tot hoog voor de periode vanaf de vroege middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. Sporen uit eerdere periodes kunnen evenwel niet volledig worden uitgesloten.

6.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Het studiegebied heeft een oppervlakte van 26.800m². Na de sloop van de huidige bebouwing zullen twee industriële loodsen met bijhorende parkeerzone en verhardingen rondom gerealiseerd worden.

Deze loodsen zullen gefundeerd worden op prefab betonzolen. Die zullen gestoken worden op een diepte van 1,60m-mv en hebben een oppervlakte van maximaal 9m².

De asfaltverharding voor de wegenis en parking zal tot 0,55m-mv diep aangelegd worden. Ten noorden en zuiden van de loodsen zal een bomenrij aangeplant worden. De diepte van de aanplantkuil van deze bomen bedraagt ongeveer 1m-mv.

De noordelijke helft van het studiegebied blijft voorlopig onbebouwd. Het is de bedoeling deze op termijn ook te ontwikkelen, concrete plannen zijn er echter nog niet. Daarom wordt voor de noordelijke helft van het studiegebied rekening gehouden met een maximale verstoring.

Gezien de aard van de geplande bodemingrepen en de oppervlakte van het terrein is er een hoog potentieel tot kenniswinst.

6.3 SAMENVATTING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO nv naar aanleiding van de sloop van de bestaande bebouwing en verharding binnen het studiegebied en de bouw van twee nieuwe loodsen.

Ten eerste werd op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede werd nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre deze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde werd nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Uit het historische, landschappelijke en archeologische onderzoek (hst. 3 en 4) blijkt dat het studiegebied lageregelegen is, aan de rand van de alluviale vlakte van een oude Leiemeander. Bodemkundig bestaat het studiegebied voor het grootste gedeelte uit een matig natte, lemige zandgrond. In het zuidwesten komt een natte grond op licht zandleem voor. Het gaat om een vrij drassig gebied dat minder geschikt was voor bewoning in vroegere tijden. Op basis van het landschappelijk bodemonderzoek blijkt een AC-profiel. Een B-horizont werd nergens vastgesteld. Resten uit de steentijd zijn dan ook op basis van de lage landschappelijke ligging, de drassige bodem en de afwezigheid van een B-horizont niet te verwachten.
Op historische kaarten vanaf de 18de eeuw valt te zien dat het studiegebied in gebruik was als landbouw en/of weidegrond. Vanaf midden 19de eeuw verschijnt er een woning in de zuidwestelijke hoek van het terrein. De rest blijft in gebruik als landbouw en/of weidegrond. Vanaf ca. midden 20ste eeuw komt er een fabriek op het zuidwestelijke gedeelte van het terrein. Deze breidt stelselmatig uit tot het hele terrein ingepalmd is met fabrieksgebouwen en verhardingen. De CAI geeft vnl. meldingen aan van sites met walgracht. Mogelijk hebben deze wortels in de (vroeg) middeleeuwen. De kans is groot dat het hier om pachthoeves gaat die afhingen van het Hof ter Wallen (later kasteel van Olsene). Dit kasteel bevindt zich op 20m ten zuiden van het studiegebied en heeft wortels in de 11de eeuw. Het archeologisch potentieel is matig tot hoog.
- 2) De toekomstige werken bestaan uit de bouw van twee nieuwe loodsen op de zuidelijke helft van het terrein. Deze zullen gefundeerd worden op betonzolen met een diepte van 1,60m-mv. De asfaltverharding voor de wegenis en parking zal aangelegd worden tot op 0,55m-mv. Ten noorden en zuiden van de loodsen wordt een bomenrij aangeplant. De aanplantkuilen zullen tot 1m-mv gaan.
De noordelijke helft van het terrein zal ook ontwikkeld worden maar concrete plannen zijn er nog niet. Daarom wordt de noordelijke helft van het terrein uitgegaan van een maximale

verstoring. Gezien de oppervlakte van het terrein (26.800 m²) en de aard van de werken is het potentieel tot kennisvermeerdering groot.

- 3) Het archeologisch potentieel wordt gesteund op het voorgaande ingeschat als matig tot hoog. Enerzijds is er wel de proximateit van het voormalige Hof ter Wallen uit de 11de eeuw, anderzijds is er de drassige bodem en lagergelegen ligging van het studiegebied. Ook de aanwezige bebouwing en verhardingen op het terrein zorgden reeds voor een mate van verstoring. Op basis van de bureaustudie en het landschappelijk bodemonderzoek kunnen echter geen uitspraken gedaan worden over de aan- of afwezigheid van archeologische sites op het terrein. De oppervlakte van het terrein en de aard van de werken zorgen wel voor een hoog potentieel tot kennisvermeerdering.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt **verder onderzoek d.m.v. proefsleuven** in uitgesteld traject aangeraden. Dit omdat de bestaande bebouwing en verhardingen eerst dienen gesloopt te worden tot op het maaiveld vooraleer het vooronderzoek kan plaatsvinden.

7 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		19 maart 2020
Toon Moeskops	Business Unit Manager		19 maart 2020
Jan Coenaerts	Archeoloog / Kwaliteitsverantwoordelijke		19 maart 2020

8 BIBLIOGRAFIE

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: Domein Kasteel van Olsene [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/38434> (Geraadpleegd op 02-08-2019)

Bogaert C., Lanclus K., 1991. Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Oost-Vlaanderen, Arrondissement Gent, Kantons Deinze - Nazareth, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 12N3, Brussel – Turnhout.

Bogemans F., Baeteman C., 2006: Toelichtingen bij de Quartairgeologische kaart van België – Vlaams gewest. Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.

Bourgeois J., 1998. Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen. II. Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks, nr. 5.

Bourgeois J., 1999. Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen. III. Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks, nr. 7.

CadGIS 2019: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 1 juli 2019).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2019.

Claeys S., Van Huffel C., 2017. Archeologienota Hamstraat te Olsene (Oost-Vlaanderen). Gent: Adede bvba.

Deceuninck M., Vanholme N., 2006. Kasteel van Olsene: archeologische opgraving van het voorplein. Lovendegem: Examino cvba.

De Mulder G., 2001. Relicten uit het verleden, een eerste verkennend onderzoek naar sites met walgracht te Zulte, Olsene en Machelen, Bijdragen tot de geschiedenis en de folklore van Zulte, pp, 227-238

De Smaele B., Pieters H., 2018. Vooronderzoek Zulte-Grote Steenweg. Gent: Hembyse.

DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2019: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 16 mei 2017).

Geopunt Vlaanderen 2019: Basiskaarten (Luchtfoto 2018, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 16 mei 2019).

Geopunt Vlaanderen 2019: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 16 mei 2019).

Geopunt Vlaanderen 2019: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 8 juli 2019).

Inventaris bouwkundige Erfgoed: IBE 2019.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 8 juli 2019).

Vanholme N., 2009. Archeologisch vooronderzoek Zulte-Dries, onuitgegeven rapport.

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

Van Wetter S., 2019. Olsene-Hamstraat (OVL), Verslag van Resultaten verkregen d.m.v. proefsleuven. Gent: Adede bvba.

Vermeulen F., 1992. Tussen Leie en Schelde. Archeologische inventaris en studie van de Romeinse bewoning in het zuiden van de Vlaamse Zandstreek, p. 63.